

Median murros
haastaa myös kunnat

Suomi tarvitsee vision koko
maan aluerakenteesta

Tutkijat perustivat
osuuskunnan

Kamreeri Seppo Juntti on nähnyt
talouden nousun ja sukelluksen

Salo pyrkii pinnalle

SALON MURSKANUMEROT

- Vuosina 2006–2014 tuloveroprosentti kohosi **3,75** prosenttiyksikköä. (Koko maa: nousu 1,35 prosenttiyksikköä.)
- Vuosina 2006–2012 yhteisöverotuotot putosivat **81,3** prosenttia. (Koko maa: pudotus 2,9 prosenttia.)
- Vuonna 2010 verotulot yhteensä **210** miljoonaa euroa, 2012 yhteensä **173** miljoonaa euroa.
- Vuonna 2010 yhteisöverotuotot **59,8** miljoonaa euroa, vuonna 2012 enää **8,6** miljoonaa euroa
- Vuonna 2009 lainakanta **64,9** miljoonaa euroa, vuonna 2012 jo **107** miljoonaa euroa.

LÄHDE: TILASTOKESKUS/KUNTALIITTO

Kaupungin ulkoiset toimintamenot
ovat nyt 10 miljoonaa euroa alemmalla
tasolla kuin kesäkuussa 2012.

*Salo pyrkii takaisin pinnalle raskaiden
työpaikka- ja verotulomenetysten jälkeen.*

teksti | Pirjo Tuusa ja Eeva-Liisa Hynynen kuvat | Merja Ojala

Salon taloustarina on omaa luok-
kaansa kuntien taloustarinoiden
joukossa.

Takanaan kaupungilla on Nokia-vetoinen nousu kuntien ”Hannu Hanheksi”. Ja takana on myös vertaansa vailla oleva notkahdus jättiyhtiön saneerattua toimintojaan ankarimmalla mahdollisella kädellä. Nyt eletään uuden alkua: Salo aikoo palata kaupungiksi tavallisten kaupunkien joukkoon.

– Jos on uskoa tulevaisuuteen, syntyy innovaatioita, kiteyttää kaupungin talous- ja henkilöstöpäällikkö **Seppo Juntti**. Hän on luotsannut kaupungin taloutta kolmen vuosikymmenen ajan.

Usko on ollut Salossa hetkittäin koetuksella. Nokian matkapuhelintehtaan sulkeminen vuonna 2012 vei 55 000 asukkaan kaupungista 850 työpaikkaa. Kaikkiin seudulta on kadonnut yli 6 000 työpaikkaa muutaman vuoden aikana.

Työpaikkakato on myllertänyt kaupungin taloutta. Tänä vuonna henkilöstösäästöjä pitäisi löytää runsaat 7 miljoonaa euroa. Maaliskuussa sovitaan, millä keinoin tähän pyritään.

Seppo Juntti on ehtinyt palvella kolmea kaupunginjohtajaa vuodesta 1986 alkaen: **Reijo Lindqvistiä**, **Matti Rasilaa** ja **Antti Rantakokkoa**, joka aloitti uuden, kymmenestä kunnasta yhdistetyn Salon johtajana 1. helmikuuta 2009.

VIELÄ VUONNA 1986 Salo oli perinteinen pikkukaupunki, jolla oli monipuolinen elinkeinorakenne.

– Tehtiin normaalia työtä, elettiin tarkan markan aikaa ja budjetit pitivät, Seppo Juntti muistelee.

1990-luvun alussa iski lama, korot nousivat pilviin ja verotulot laskivat. Salossa

sopeuduttiin. Seppo Juntti kertoo, kuinka päätöksiä tehtiin yksimielisesti. Esimerkiksi kesken vuoden 1992 tehtiin miinusmerkkinen budjetti.

– Sovittiin, että kaikkien palkkoja alennetaan prosentilla vuoden loppupuolella. Lomarahoja vaihdettiin vapaiksi useina vuosina ja investointeja lykättiin, Juntti jatkaa.

Nokia lähti nousuun 2000-luvulla ja yhteisöveron jakotapa muuttui. Salo sai tästä kakusta entistä suuremman palan. Verolaariin ropisi myös optioverotuloja. Se innosti investoimaan.

– Salossa oli ennen investoitu velaksi, mutta 2000-luvulla voitiin käyttää omaa rahaa. Tasoa nostettiin. Uuteen lukioon otettiin kaikki herkut mukaan, uimahalli saneerattiin, kadut ja kiinteistöt kunnostettiin, Seppo Juntti kertoo.

Vuosina 2007–2008 hiottiin kymmenen kunnan liitossopimus. Salo, Halikko, Kuusjoki, Pertteli, Muurla, Perniö, Särkisalo, Kisko, Kiikala ja Suomenselä päättivät yhdistyä vuoden 2009 alusta.

– Sopimusta laadittaessa elettiin ihan eri maailmassa kuin nykyisin, Juntti toteaa.

KANSAINVÄLINEN FINANSSEIKRIISI RANTAUTUI Suomeen samoihin aikoihin Salon kuntaliitoksen toteutumisen kanssa. Salo kohtasi kriisin ensi aallossa. Muu kuntakenttä kohtasi sen vähän viiveellä.

Kaupungin talouden notkahtaessa työn alla oli liitoskaupungin uuden organisaation rakentaminen.

Vuosina 2009–2011 kaupungin kulut nousivat – kuten ne tutkimustenkin mukaan nousevat kuntaliitoksen jälkeen. Osa noususta johtuu palkkojen harmonisoinnista. Katetta kuluihin löytyi yhdistymisavustuksesta.

Nokian ongelmista saatiin ensimmäiset

hälyttävät merkit talvella 2009. Valtuustoa varoitettiin kesällä 2010. Säästötoimiin ryhdyttiin seuraavan vuoden alussa.

Salossa etsittiin ensin vapaaehtoisia henkilöstösäästöjä, mutta kun niitä ei saatu, päädyttiin yt-neuvottelujen kautta lomautuksiin.

Vuonna 2012 kaupungin henkilökunta lomautettiin kahdeksi ja 2013 kolmeksi viikoksi. Sote-henkilöstö ja osa opettajista jäi lomautusten ulkopuolelle. Moni valitsi vapaaehtoiset palkattomat lomat.

Salossa toteutettiin tiukkaa kulukuria, rajoitettiin hankintoja ja vaikeutettiin rekrytointia.

Säästötoimet purivat. Talouslukumia paransivat myös kunnallisveron nosto 19,75:stä 20,75:een, omaisuuden myynti ja valtion harkinnanvarainen rahoitusavustus.

Kunnallisveroa kertyi ennakoitua enemmän. Ainakin osaksi tämä johtui nokialaisten saamista paketeista.

– Salossa on nähty, että kunta pystyy todella vaikuttamaan menoihinsa, Seppo Juntti sanoo.

VALOA NÄKYVÄ JO tunnelin päässä. Kaupungin ulkoiset toimintamenot ovat nyt 10 miljoonaa euroa alemmalla tasolla kuin kesäkuussa 2012, jolloin ne olivat korkeimmillaan.

Vuoden 2013 tilinpäätöksestä tulee ennakoitua parempi, mutta edelleen alijäämäinen. Velkaa Salolla on noin 2 000 euroa asukasta kohti, mikä on tässä maailman ajassa rakennemuutoskaupungilta varsin hyvä suoritus.

Säästö on napsittu monesta kohteesta. Varhaiskasvatuksesta on poistettu kuntalisä, vanhusten laitoshoidon on muutettu palveluasumiseksi ja avohoidoksi, kulttuur-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalveluita on leikattu. Perus- ja lukio-opetuksessa-

jatkuu >

**Vuosien 2006 – 2012 aikana
Salon yhteisöverotuotot romahtivat
peräti 81,3 prosenttia.**

Salo oli tavallinen kaupunki kolmekymmentä vuotta sitten – ja saattaa tulla sellaiseksi jälleen.

jatkua >

kin on vähän säästöä: opettajien lomautus oli vain viikon mittainen.

Perusterveydenhuollon menot ovat vuodesta 2010 kohonneet jonkin verran, mutta kääntyivät viime vuonna jo hienoiseen laskuun. Samaan aikaan palveluihin on tullut työterveyshuoltonsa menettänyttä väkeä.

Erikoissairaanhoidon kulut ovat nousseet, mutta niissäkin oli tasankoa viime vuonna.

Sosiaalityön palvelut on ainoa ala, jolla nousu jatkuu. Alan ihmisiä ei lomautettu. Lastensuojelun palveluiden ostot ja työmarkkinatuen kuntaosuuden nousu vaikuttavat loppulukemaan.

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN? Edessä on organisatiouudistus. Virkanimikkeissä se näkyy ja vaikuttaa jo. Salon kaupungilla on enää kaksi johtajaa. Muut ”pomot” ovat palvelupäälliköitä. Entisestä kamreerista, sittemmin talousjohtajasta, on tullut henkilöstö- ja talouspäällikkö.

Salon kaupunki kävi yt-neuvottelut esimiesten kanssa viime syksynä. Irtisanottavia löytyi enintään yksitoista, mutta ketään ei ole vielä irtisanottu. Neuvottelut jatkuvat muiden henkilöstöryhmien kanssa.

Kaupungin kuluja pitäisi saada leikattua 200 henkilötyövuoden verran 2017 mennessä.

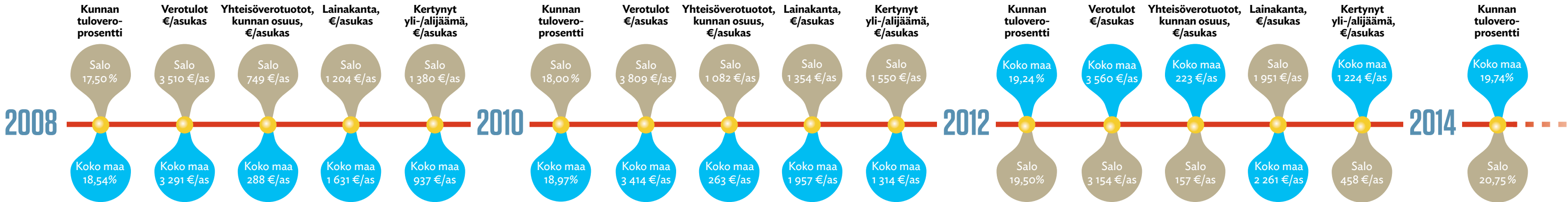
- Sen tason Salon kaupungin talous kestää, Seppo Juntti laskee.

Salon kaupungilla työskentelee 3 300 vaki-
tuista ja runsaat 400 määräaikaista henkilöä.

- Irtisanomisilta ei kokonaan säästytä, Salon kaupunginvaltuuston puheenjohtaja **Jorma Elovaara** (sd.) myöntää.

PÄÄTTÄJÄT OVAT POHTINEET kaikki vaihtoehdot. Salon kaupunginvaltuusto hyväksyi joulun alla perussuomalaisen ponnin, jossa ehdotet-

SALO-MUU SUOMI (koko maan keskiarvo) - KUNTATALOUSJANA

tiin päätösvalan antamista yksittäiselle työntekijälle.

Jos työntekijä suostuisi alentamaan palkkaansa, hän saisi vastineeksi turvan lomautukselta tai irtisanomiselta palkka-alen ajaksi. Aleprosentti olisi progressiivinen, keskimäärin neljä prosenttia. Kaupunginjohtaja on jo alentanut palkkaansa viisi prosenttia.

Ponsi luetettiin KT:n ja Kuntaliiton juristeilla. Molemmat totesivat järjestelyn kuntalan sopimusten vastaiseksi - ja jopa laittomaksi.

Yksittäinen työntekijä ei voi sopia vastikkeellisesta palkka-alesta, koska se asettaisi työntekijät eriarvoiseen asemaan irtisanomisten suhteen.

Valtuuston puheenjohtaja Elovaara toivoi vielä 1990-luvun ihmeen toistuvan: jospa järjestöt saisivat luvan sopia paikallisesti henkilöstömenojen säästöistä.

- 1990-luvulla oli helpompaa sopia, pitkään JHL:n aktiivina, kaupunginvaltuutettuna ja aikoinaan pääluottamusmiehenäkin toiminut Elovaara toteaa.

LÄHTÖKOHDAT SOPIMISEEN olisivat myös vuonna 2014 hyvät, koska luottamushenkilöt ovat varsin yksimielisiä Salon pelastustavoitteista.

Salon luottamushenkilöillä on kaupunginhallituksen puheenjohtajan **Annika Viitasen** (kok.) mukaan vahva yhteinen tahtotila kellan kääntämiseksi.

- Kaupungille pitää saada kestävä organisaatio, joka pystyy toimimaan tehokkaasti, hän toteaa.

Tavoitteena on matala organisaatio niin hierarkialtaan kuin toimialarajoiltaan.

- Hyvinvointipalvelujen kokonaisuus on merkittävä. Tavoitteena on, että sote- ja sivistystoimi löytäisivät uudenlaisia toimintamalleja ja palveluketjuja yli toimialarajojen.

leja ja palveluketjuja yli toimialarajojen.

Päätöksentekovoimaa on tarkoitus vyöryttää nykyistä enemmän yksikkötasolle kuten kouluihin.

- Päätöksentekoa viedään sinne, missä arjen tuntemus on parhaimmillaan, Viitanen lupaa.

Uutta organisaatiota etsitään luottamushenkilöjohtoisesti. Tärkeä käytännön työväline on hallintosääntötyöryhmä, jota johtaa hallituksen ensimmäinen varapuheenjohtaja **Saija Karnisto** (sd.).

SALOSSA ON OPITTU, että toimivaa organisaatiota ei monisteta konsulttien papereista. Ratkaisevaa on luja paikallistuntemus ja päättäjien sitoutuminen päätöksiin, joista kukaan ei ainakaan ensi aluksi kiitä.

Kaupungin talouden äkillistä romahtamista päättäjät eivät voineet estää. Mutta paluu kohti pintaa on kaupungin oman sopeut-

Jorma Elovaaran toiveissa on 1990-luvun ihme, jossa järjestöt saavat luvan sopia paikallisesti henkilöstömenojen säästöistä.

tamistyön tulosta – toki valtion avustamana.

Sopeuttamistoimien onnistumista voi pitää jopa pienoisena ihmeenä. Kuntaliiton taloustilasto kertoo, että vuosien 2006-2012 aikana Salon yhteisöverotuotot romahtivat peräti 81,3 prosenttia. Vastaavana ajanjaksona koko kuntakentän keskiarvo yhteisöverotuottojen pudotuksessa oli 2,9 prosenttia.

Jokainen kadonnut veroeuro on edellyttänyt Salon päättäjiltä uskallusta tehdä päätöksiä – ja talousjohtajalta on vaadittu uskallusta esittää kovia toimia talouden sopeuttamiseksi.

Seppo Juntin talousuralla kehä kiertyy tavallaan jo umpeen: Salo oli tavallinen kaupunki hänen aloittaessaan kamreerin uransa. Pian Salo saattaa olla sellainen uudelleen. •

teksti | Eeva-Liisa Hynynen

Kuntatalous kestävämmällä uralla

Polemiikki haastatteli kunnallistalouden professori Jarmo Vakkuria Tampereen yliopistosta ja pääjohtaja Tuomas Pöystiä valtiontalouden tarkastusvirastosta ”kuntatalouden isosta kuvasta”: mihin suuntaan kuntatalous kehkeytyy? Tässä poimintoja laajoista haastatteluista. *)

Professori Jarmo Vakkuri, Tampereen yliopisto

”Kun veronmaksaja ajattelee itseään julkisten palvelujen rahoittajana, ei ole paljoakaan merkitystä sillä, onko tehtävä tai palvelu ”valtion” vai ”kuntien” kontolla.”

”Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen kannalta on tarpeen miettiä, mikä on kuntien ja mikä valtion rooli. Rahoitusmielessä kysymys on aika lailla erilainen. Usein keskustelussa menevät sekaisin julkisten palvelujen rahoittaminen, järjestäminen ja tuottaminen.”

”Suuri osa kuntapalveluista on henkilöihin sidottua, ihmisten kohtaamista, auttamista jne. Siksi tehostaminen ei ole lainkaan helppoa.”

”Ongelmana on tällä hetkellä rakenteiden uudistamisen mylläkkä ja epävarmuus. Rakenteiden uudistamista tarvitaan monessakin muodossa, mutta samanaikaisesti tarvitaan vielä enemmän palveluprosessien kehittämistä ja uudistamista. Oleellista olisi, että kuntien kehitystyö jatkuisi mahdollisimman systemaattisesti.”

”Tarvitaan kustannusten hallinnan ja vaikuttavuuden yhdistämistä – tehokkuutta niissä asioissa, jotka ovat kuntalaisten kannalta perusteltuja ja järkeviä – ja vastaavasti niiden asioiden uudelleen pohdintaa, jossa kuntalaiselle koituvat vaikutukset ovat vähäisiä tai niitä ei ole lainkaan.”

Pääjohtaja Tuomas Pöysti, Valtiontalouden tarkastusvirasto

”Kuntatalous on epätasapainossa ja kestävämmällä uralla. Tilanne ei korjaudu ilman merkittäviä ja laaja-alaisia rakenteellisia uudistuksia.”

”Kuntien velkaantumisesta on syytä olla huolissaan. Vuoden 2013 lopulla velka oli noin 15 miljardia ja nousee vuoteen 2015 mennessä noin 18 miljardiin – eli kasvuvauhti noin pari miljardia euroa vuodessa.”

”Kuntatalouden alijäämä on kuluvana vuonna kansantalouden tilinpidon ennusteiden mukaan noin yksi prosentti bruttokansantuotteesta eli vuonna 2014 noin 2,2 miljardia euroa.”

”Kuntien taloutta heikentävät valtionosuuksien leikkaukset. Kunnallisveroprosenttien korottaminen ja vähitellen elpyvä talouskasvu korjaavat osin tilannetta.”

”Kuntien lakisääteisten tehtävien määrää on tarpeen edelleen vähentää.”

”Kuntapäättäjien pitäisi kääriä hihat ja palata nopeasti kuntien ja kuntayhtymien toiminnan kaukokatseiseen ja rohkeaan kehittämiseen. Perusoikeuksien toteuttaminen vaatii uusia toimintamalleja ja innovatiivisia ajatuksia.”

*) Lue lisää KAKS.fi: Jarmo Vakkurin ja Tuomas Pöystin haastattelut kokonaan netissä.

Kunnat someen

Kunnat, puolueet, valtio, järjestöt ja media ovat lähentyneet toisiaan. Ne kaikki etsivät suoraa yhteyttä sinuun ja minuun.

Kisaa käydään ihmisten mielistä, kuten aina. Motiivit vaihtelevat. Ne ki-
 teytyvät kahteen sanaan: valta ja raha. Haetaan valtaa vaikuttaa ihmisten
 käyttäytymiseen ja saada ansaintaa.

Samanaikaisesti kaksi asiaa elävät koko ajan. Tiedon ja tunteen jakelu-
 alustat sekä mieliämme elähdyttävät sisällöt.

Sirpaloituneessa yhteiskunnassa kohta jokaiselle pitäisi tuottaa hänen
 omaa kaipaamaansa sisältöä siltä osin kuin ihminen ei sitä jo itse tee. Mo-
 ni kantaa huolta tästä kehityssuunnasta, jossa kaikki pirstaloituu ja hajoaa
 noin yksilön kokoihin yksiköihin.

Kansalaisten vastuu ja valmiudet kasvavat. Uusi tekeminen ei ole enää
 niin instituutiokeskeistä kuin tällä hetkellä. Osa meistä ei enää yksinkertai-
 sesti ole kiinnostuneita kunnista ja valtiosta organisaatioineen.

Tästä huolestuneena emme halua antaa ihmisen olla rauhassa, ihan
 omissa oloissaan. Me askaroimme pohtimassa ja mallintamassa tapoja,
 joilla osallistamme joka-tyttö-poika-nainen-miehen ajatteluun tai työhön
 kanssamme.

Kunnat ja valtio etsivät suoria osallistumismahdollisuuksia. Media jouk-
 koistaa ja digitalisoi.

Kuntapäättäjät ovat kohtuullisen tyytyväisiä mediaan, jolla ei kuiten-
 kaan ole samanlaisia voimavaroja kertoa kuntien asioista kuin viime vuo-
 sikymmenellä.

Tällä hetkellä 38 prosenttia suomalaisista on tyytyväisiä kunnan palve-
 luista tiedottamiseen. Toisin on päätöksistä tiedottamisen laita. 26 prosent-
 tia vastaajista on siihen tyytymättömiä, tyytyväisiä on vain 23 prosenttia.

Jatkossa kunnan on otettava enemmän tiedotusvastuuta sekä suoraan
 kuntalaisille että medialle. Tämä koskee niin luottamus- kuin virkahenki-
 löitä.

Sosiaalisessa mediassa valtuutetuista on jo kolme neljäs-
 osaa privaattisti ja puolet kuntapäättäjän roolissaan. Suosittelen:
 Rohkeasti suoriin kontakteihin ja so-
 siaalista mediaa käyttämään eri ta-
 voin niin kunta-asoiden valmiste-
 lu- kuin päätösvalihteissa.

Antti Mykkanen
 päätoimittaja

*Kakes on
 myös
 facebookissa.*

polemiikki¹/2014

Pääkirjoitus	3
Ajassa:	
KAKSin seminaari Median murros	6
Palkitut Arjen turvaajat	9
Tietokaks:	
Mediatutkija Laura Ahva	10
Liikunta- ja kulttuuripalveluille toivotaan lisää räätälöintiä ja osallistumista suunnitteluun	12
Reportaasi kunta-arjen asiantuntijat:	
Vanhusten laitospaikoista säästäminen epärealistista	14
Kolumni:	
Arkea boxissa	19
Tutkijat kommentoivat muuttoliikkeen vaikutuksia	20
Tanja Matikaisen väitöstutkimus rahoitusperiaatteesta	24
Tätä tutkin:	
Tutkijat perustivat osuuskunnan	26
Numerotauki	27
Lopuksi väitän	28

Median murros -seminaarin satoa SIVU 6

Nykyisen hallituksen rakennepaketin suurin yksittäinen säästökohde on vanhusten laitoshoido. SIVU 14

Tarvitaan visio koko maan aluerakenteesta. SIVU 20

Kuntablogistit
2014
kaks.fi
10.3. alkaen:

Heikki
Autto

Antti
Lindtman

Merja
Kyllönen

Vesa-Matti
Saarakkala

Annika
Saarikko

Kuka kehtaa
väittää ja mitä?!

Lue takakannesta
ja ota kantaa.

kaks.fi

Käytä puheenvuoro.

Polemiikki on Kunnallissalan kehittämissäätiön tytäryhtiön Pole-Kuntatieto Oy:n neljä kertaa vuodessa ilmestynyt lehti. Polemiikin levikki on 23 200. Julkaisija Pole-Kuntatieto oy c/o Kunnallissalan kehittämissäätiö, Fredrikinkatu 61, 00100 Helsinki, toimisto@kaks.fi
Päätoimittaja: Antti Mykkänen Toimitusneuvosto: Antti Mykkänen, Veli Pelkonen, Eeva-Liisa Hynynen ja Minna Ruusinen.
Toimitus ja ulkoasu: Miks' ei! Oy, Huvilakatu 17, sisäpiha, 00150 Helsinki 040 5408494, miksei@kaks.fi
Paino: Kirjapaino Uusimaa ISSN 1455-6022. Aikakauslehtien Liiton jäsenlehti.

Palvelut palasivat Puolangalle

Puolanka liittyi Tohmajärven tavoin vuoden 2013 alusta Attendo Kuntaturva -kuntien joukkoon. Kainuulaisessa noin kolmentuhannen asukkaan kunnassa ollaan tyytyväisiä ensimmäiseen yhteistyövuoteen Attendon kanssa.

Puolangan sosiaali- ja terveyspalvelut tuottaa Attendo kehittämänsä kiinteähintaisen Kuntaturva-mallin mukaan. Päätösvalta sote-palveluista säilyy kunnassa ja taloudellisen riskin kantaa Attendo. Puolankalaisten lisäksi palvelujen käytännön laadun ja toimivuuden ovat vahvistaneet ulkopuoliset tahot, sillä Kuntaturvalle on myönnetty ISO 9001 -laatusertifiointi.

- Ensimmäinen yhteistyövuosi on sujunut jopa ennakolta arvioitua paremmin. Tämä koskee erityisesti kuntalaisten saamia palveluja ja yhteistyötä Attendon kanssa, sanoo Puolangan kunnanjohtaja **Seppo Rajala**.

Kustannukset kurissa

Ennen Kuntaturva-aikaa Puolanka haki ratkaisua, miten palvelut säilyisivät omassa kunnassa.

- Kainuun hallintokokeilun jatkoon kaaduttua jäi käytännössä ainoaksi vaihtoehdoksi ulkoistaminen yksityiselle toimijalle. Attendo voitti järjestetyn käänteisen kilpailutuksen. Sote-kustannukset muodostuivat ensimmäisenä Kuntaturva-vuotena selkeästi alhaisemmiksi, mitä ne olisivat olleet Kainuun yhteistyön maksuperusteiden muutoksen jälkeen. Tämän vuoden osalta kustannukset ovat jo noin 850 000 euroa pienemmät kuin ne olisivat Kainuun soten yhteydessä”, **Seppo Rajala** kertoo.

Pienen kunnan kunnanjohtaja on erittäin tyytyväinen siihen, että sote-kustannukset pysyvät kurissa ja ne tie-

detään ennalta ja sote-palvelut ovat kuntalaisten saatavilla.

Yhtenäistä terveydenhuoltoa

Perusterveydenhuolto on Puolangalla pelannut, sillä kiireettömissä ajoissa on alle viikon jono lääkärille ympäri vuoden ja hammaslääkärille pääsee kainuulaisista nopeimmin. Toimivat terveyspalvelut ovat ehdoton edellytys kunnan elinvoimaisuuden kannalta.

Kuntaturvan myötä lähipalveluksi on saatu paikallisten tarpeiden mukaista erikoissairaanhoidtoa. Tarjolla on esimerkiksi radiologiaa, geriatriaa ja psykiatriaa. Geriatri kiertää terveysaseman vuodeosaston joka päivä. Jatkohoitoa vaativissa toiminna saa erikoissairaanhoidon paikan valita alueen julkisista sairaaloista tai yksityisiltä toimijoilta. Satsaukset näkyivät heti ensimmäisenä vuotena, sillä erikoissairaanhoidon joutusaika lyheni 60 viikosta 6 viikkoon.

Ensimmäisen vuoden toimiin ollaan tyytyväisiä, mutta katse tähtää Attendon kanssa tulevaan. Kesällä Puolangalle valmistuu uusi terveyskeskus, jolloin kaikki perusterveydenhuollon palvelut siirtyvät uusiin tiloihin.

**Kunnanjohtaja
Seppo Rajala:**

”Palvelut ovat parantuneet, eikä sote-menoja tarvitse arvuutella.”

Puolanka

- sijaitsee Kainuussa keskellä Suomea
- noin 3 000 asukasta
- asukkaista alle 65-vuotiaita 74,8 %
- pinta-ala 2598,91 km², josta vesistöjä 137,18 km²
- pääelinkeinoina maidontuotanto ja metsätalous

Attendo Kuntaturva pähkinäkuoressa

- Attendo vastaa kunnan sote-palveluista kokonaisratkaisuna.
- Sopimuskauden kustannukset ovat kiinteät eli kunta maksaa palveluista etukäteen sovitun vuosikustannuksen ja taloudellinen riski on Attendolla.
- Attendo on vastuussa yhdessä sovittujen palvelujen laatuksiteereiden täyttymisestä.
- Palvelujen johto toimii kunnan toimielinten alaisuudessa ja valvonnassa.
- Kuntaturvasopimus pystyy turvaamaan ja integroimaan pienen kunnan sote-palvelut tarvittaessa nykyisten sote-linjausten mukaisiin terveyspiireihin.

Kysy lisää:

Timo Wikberg
myyntijohtaja, Attendo
puh. 040 549 0402
timo.wikberg@attendo.fi

Attendo Kuntaturva

Integroitu Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä – uranuurtaja Suomessa

Suomalainen media vaeltaa kuoleman laaksossa. Nykymenolla osa maakuntalehdistä kaatuu ja Applen kaltaiset jätit saattavat vaikka ostaa kotimaisia tv-kanavia. Toisaalta pienet journalistiset valonpilkahdukset valaisevat jo synkkyyttä, ja uudet ansaintavirrat ovat lähteneet liikkeelle pieninä puroina.

KAKSIN SEMINAARISSA HAETTIIN VAUHTIA YHDYSVALLOISTA

MEDIAN DIGIMURROS VAATII KUNNILTA UUDENLAISTA VIESTINTÄÄ

Tanja Aitamurto

Kunnallisalan kehittämissäätiö koki 5. helmikuuta Median murros-seminaariin joukon median eturivin edustajia kertomaan, millaisena he näkevät alansa nykytilan. Toimintajohtajat ja päätoimittajat maalasivat synkin värein sekä tiedossa olevia että tulevia uhkakuvia. Yksimielisyys vallitsi siitä, että pelastus edellyttää uusien digitaalisen julkaisemisen ansaintamallien löytymistä.

Entinen *Helsingin Sanomien* toimitaja, nykyinen Stanfordin yliopiston tut-

kija **Tanja Aitamurto** keskittyi esittelemään digitaalisen vallankumouksen tuomia mahdollisuuksia. Tutkija on havainnut, että USA:ssa media-alan pessimismi on jo hälventynyt.

- USA:ssa järjestettiin tällaisia seminaareja viitisen vuotta sitten. Mitä Yhdysvalloissa tapahtuu nyt, tapahtuu Suomessa viiden vuoden kuluttua, Aitamurto ennusti.

Hallinto ja media tarjoavat alustaa

Tanja Aitamurto kääntäisi uhat mahdollisuuksiksi mahdollisimman nopeasti. Hän katselee median murrosta kolmesta näkökulmasta: median tuotanto-, julkaisu- ja ansaintatavat muuttuvat paraikaa vauhdikkaasti ja maailmanlaajuisesti.

Digitaalinen verkko mahdollistaa kokonaan uusia tapoja tuottaa tietoa. Teknologia ja yhdessä tekemisen kulttuuri voivat lyödä kättä. Tästä löytyy jo esimerkkejä julkiselta sektorilta. Kaliforniassa on valmisteltu lakia netissä yhdessä asukkaiden kanssa. **Barack Obama** kyselee verkkolomakkeella, mi-

tä asioita ihmiset haluavat hänen käsittelevän puheessaan? Keskustelu jatkuu puheen jälkeen sosiaalisessa mediassa.

Ruotsissa *Svenska Dagbladet* laittoi verkkoon korkokarttapalvelun. Yli 40 000 ruotsalaista on lähettänyt sinne tietonsa asuntolainojen koroista. Suomessa ympäristöministeriö uudistaa maastoliikennelakia kansalaisten kanssa verkossa.

- Perinteinen media voi tarjota alustan, jossa tiedon tuottajat viestivät keskenään. Syntyy yhteistä tiedon tuotantoa, jalostusta ja voimaantumista. Yhteiskunnallinen koheesio lisääntyy, väittää toiveikas Aitamurto.

Tästä seuraa, että tiedosta ja viestinnästä tulee yhä nestemäisempää – sitä ei voi hallita tai kontrolloida.

Seminaarissa ilmeni, että kotimainen media on samoilla jäljillä. Moni johtaja korosti palvelujournalismia ja sitä, että toimittajien pitää tehdä aiempaa enemmän sitä, mitä yleisö haluaa.

Toisaalta digitalisoituminen ja yleisön parempi palvelu vievät työaikaa ja tekijöitä. Kuitenkin tuhatkunta Jour-

nalistiliiton 15 000 jäsenestä on irtisanottu taloustaantumun aikana vuodesta 2008 lähtien ja väki vähenee koko ajan. Kuinka uuden omaksuminen ja parempi palvelu onnistuu pienenevällä väellä? Tätä yhtälöä seminaarissa ei käsitelty.

Isot ja pienet vaihtavat paikkoja

Tähän asti uudet digitaaliset julkaisutavat ovat tulleet hyvinvoivien ja olotilaansa tyytyväisten mediayritysten ulkopuolelta – alkujaan pienistä, mutta räjähdysmäisesti kasvaneista ohjelmistofirmoista.

Aamulehden päätoimittaja **Jouko Jokisen** tarina suhteestaan mobiililaitteisiin on osuva.

- Vuodesta 1998 olen istunut seminaareissa, joissa kerrotaan, että mobiili tulee ensi vuonna. Vuoteen 2010 asti ne samat kalvot naurattivat minua. Sitteen se piru vieköön tuli. Mistä me mediajohtajat tiedämme, tuleeko ensi vuonna taas uusi härpäke? Emme me tiedä.

Tanja Aitamurto kehottaa mediayrityksiä ottamaan opiksi digimurroksensa ja tekemään tästedes yhteistyötä koodaajien kanssa.

Kumppanuuksiin pienten startup-yritysten kanssa on herätty esimerkiksi *MTV:ssä*.

- Meillä on yleisöt, joita startupit tarvitsevat, tiivistä *MTV:n* uutisten päätoimittaja **Merja Ylä-Anttila**.

Julkaisutapojen muutoksen iso kuva kertoo, että suuren ja pienen roolit vaih-

Merja Ylä-Anttila

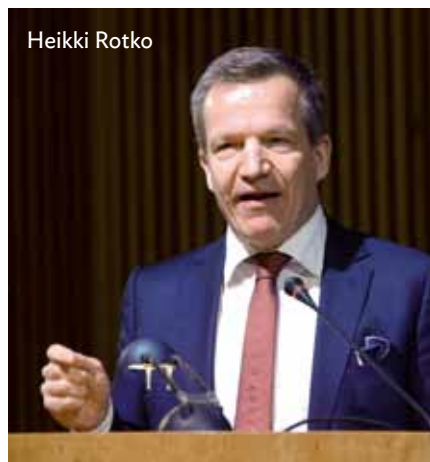
tuvat nyt helposti. Yksi henkilö – kuten **Edward Snowden** – voi yhtäkkiä nousta omin ehdoin keskelle julkisuuden näyttämöä. Tai suuri *New York Times* hakee kumppanuuksia pienistä lehdistä, ja kaikki säästävät kustannuksia.

- Median kannattaa tutkia yhteistyön mahdollisuuksia. Se näyttää toteutuvan Yhdysvalloissa nopeasti. Myös Suomessa media tekee sen joka tapauksessa. Mitä aikaisemmin aloittaa, sitä parempi, Tanja Aitamurto kehottaa.

Aitamurto kiteyttää digivallankumouksen osuuden median ansaintamallin kriisiin näin:

- Monistaminen on ilmaista, jakelu on halpaa, pääsyä tuotteisiin on vaikea rajata, ja yleisö on rajaton. Se on mahtavaa. Yleisö on tottunut ilmaiseen sisältöön, ja ilmoittajat maksavat vähemmän kuin printtimainonnassa. Se ei ole mahtavaa. *jatkuu >*

Heikki Rotko

Olemmeko jo pohjalla?

Heikki Rotko:

- Vuonna 2013 mediamainontaan käytettiin rahaa yhtä vähän kuin vuosina 2003-2004. Tunti kotimaista draamaa maksaa 10 kertaa enemmän kuin Hollywood-tuotannon ostaminen. Tekisimme sitä aamusta iltaan, jos olisi rahaa.

Yhdessä vai omassa veneessä?

Lauri Kivinen:

- Yhteistyötä pitää tehdä, mutta on kolme reunaehto. Kaikkien pitää olla mukana samoin ehdoin. Mitä tehdään ulkomaisten kumppanien kanssa? Yle ei voi olla mukana mainonnassa. Yhteistyön pitää lisätä viestinnän monimuotoisuutta.

Kriisipuheet voisi lopettaa, koska uutismediassa on lukijoita enemmän kuin koskaan.

Riikka Venäläinen, Helsingin Sanomien päätoimittaja

Täyslaidallinen Itellalle

Jouko Jokinen:

- Itella on kuin merirosvolaiva. Kaikki mitä asiakkaalta voidaan ryöstää, myös yritetään ryöstää. Reippain kuulemani hinnankorotusvaatimus on 95 %. Normaalit pyynnot ovat 50-60 %. Tämä johtaa alueelliseen epätasa-arvoon ja monien lehtien rajuun supistamiseen tai kuolemaan. Ruutukaava-alueelle kykenemme jakamaan lehdet loistavasti, mutta ei maaseudulle.

Elvytysruiskeita veronmaksajilta?

Pia Viitanen:

- Lehdistöasioiden neuvottelukunta esitti joulukuussa parikymmentä ehdotusta median tilanteen helpottamiseksi, mm. määräaikaista lehdistötukea. Selvitysmiehen työ valmistuu maaliskuun alussa. Alv:n ongelmat - neuvottelukunta: ei ainakaan tulisi nostaa. Digilehtien alv:hen huomiota.

Vesa-Pekka Kangaskorpi:

- Osan Ylen saamasta rahasta voisi ainakin väliaikaisesti jyvittää myös maakuntalehdille.

Merja Ylä-Anttila:

- Perustetaan kansallinen mediarahasto. Osa Yle-verosta voisi olla muiden kotimaisten toimijoiden haettavissa

Riikka Venäläinen:

- Onko Itellan omistajaohjaus oikeilla jäljillä? Verkkopalveluiden 23 % alv on alennettava.

Vastaajina

Toimitusjohtaja Heikki Rotko MTV Oy
Viestintäministeri Pia Viitanen
Päätoimittaja Jouko Jokinen, Aamulehti
Konsernijohtaja Vesa-Pekka Kangaskorpi, Keski-suomalainen Oyj
Toimitusjohtaja Lauri Kivinen, Yle
Päätoimittaja Riikka Venäläinen, Helsingin Sanomat
Päätoimittaja Merja Ylä-Anttila, MTV3 Uutiset

Laajakaistaa täytyy edistää. Neljäsosalla suomalaisista ei ole kaikkia palveluja mahdollistavaa kaistaa.

Ylen toimitusjohtaja Lauri Kivinen

"Nykyisellä ansainnalla emme kykene säilyttämään Suomessa koko maan kattavaa alueellista ja moniarvoista mediatarjontaa."

Vesa-Pekka Kangaskorpi, Keski-suomalainen Oyj:n konsernijohtaja

"Te (kuntapäättäjät) olette masennettuja ja alistettuja sote- ja muiden sotkujen takia. Teiltä on täysin puhti pois. Sanokaa julkisuuteen, mitä te oikeasti ajattelette. Kyllä alkaa kuntalaisia kiinnostaa ja viesti leviää kaikille foorumeille."

Aamulehden päätoimittaja Jouko Jokisen päätössanat.

Lisää viestintävastuuta kunnille

Tanja Aitamurto on ehtinyt miettiä jonkin verran, mitä murrokset merkitsevät kunnan tasolla. Koska köyhtyvä perinteinen media ei pysty seuraamaan kuntien asioita aiempaan tapaan, siirtyy yhä suurempi vastuu tiedottamisesta köyhtyville kunnille itselleen - hankala yhtälö sekin.

- Kuntien pitää sitoutua kolmeen periaatteeseen, ei ottaa perinteisen median paikkaa. Kuntien pitää tiedottaa selkeästi päätöksenteostaan. Niiden pitää tehdä enemmän yhteistyötä kuntalaisten kanssa ennen kuin päätöksiä tehdään. Päätöksenteon läpinäkyvyyttä täytyy lisätä, sanoo Aitamurto.

Aitamurto muistuttaa, että Suomi on jo mukana Open Government Partnership -aloitteessa (www.opengovpartnership.org). Se pitäisi saada leviämään myös kuntien tasolle.

Mistä köyhtyvät kunnat saavat rahaa ja asiantuntemusta uudelleen viestintään? Katsotaan taas Yhdysvaltoihin. Siellä toimii lahjoitusvaroilla ja teknologiayritysten kumppanina organisaatio nimeltään Code for America (codeforamerica.org).

- Se kouluttaa muutosagentteja tekemään kunnissa digitaalisia projekteja, jotka lisäävät päätöksenteon läpinäkyvyyttä, viestintää kansalaisten kanssa ja osallistumismahdollisuuksia, tietää Aitamurto.

Pitäisikö Suomeen perustaa vastaava organisaatio tai kehittää paikallisia yhteistyökuvioita? Seminaarin asiantuntijoilta ei herunut kovin paljon hyviä neuvoja.

Ylen Lauri Kivinen ehdotti enakkoluulottomasti, että kunnat voisivat perustaa maakuntalehtien kanssa yhteisyrityksiä, jotka hoitavat kunnan puolesta viestinnän verkossa.

Keski-suomalainen Oyj:n konsernijohtaja Vesa-Pekka Kangaskorpi ei innostunut ajatuksesta.

- Vapaalla mediassa on valvontatehtävä, hän tähdensi journalismin roolia kuntapäättäjienkin vahtikoirana.

Aamulehden päätoimittaja Jouko Jokinen ei taida uskoa kunnan omiin viestintäkykyihin - ei edes Tampereella.

- Tampereella kaupungilla on nettissä keskustelufoorumeita, joissa ei tapahdu mitään ja jotka eivät tuota mitään. On hölynäpölyä, että se olisi parempi tapa tavoittaa ihmisiä. •

ARJEN TURVAAJAT SIVISTYSALALTA

KAKS palkitsi vuosijuhlissaan yhdennentoista kerran Arjen turvaajat. Palkitut ovat Vantaalta, Hollolasta ja Kannonkoskelta. He ovat työhönsä sitoutuneita palvelujen kehittäjiä.

Tänä vuonna palkittiin henkilöitä, jotka ovat sivistys- ja vapaa-ajan alalta.

Vantaan nuorisopalvelujen johtaja **Eija Ahola** on ollut mukana Vantaan nuorisotyössä yli kolmekymmentä vuotta.

- Arjesta lähdetään: siitä, mitä vantaalaiset nuoret tarvitsevat, hän sanoo.

Vantaa on Aholan mukaan lähtenyt osin omille teilleen, verkostoituvaan toimintamalliin luottaen.

Työpajat, nuorten parissa liikkuva Ankkapartio, oppisopimustyö, työntekijöitä tukeva esimiesten puhelinpäivystys viikonloppuisin ja etsivä nuorisotyö kuuluvat keinovalikoimaan.

Hollolasta palkittiin rehtori **Ilkka Ruokonen**. Hän on pyrkinyt eroon ”preussilais-cygnaeuslaisesta satraappirehtorien” maailmasta. Koulujen rehtorit ovat yhdessä ryhtyneet suunnittelemaan tulevaa. Valmistelutöitä on jaettu. Rehtorien määrä on puoliintunut.

*Arjen turvaajat 2014:
Pekka Termonen, Eija
Ahola ja Ilkka Ruokonen.*

Kouluihin on perustettu oppimisen tuen ryhmiä. Asia on läheinen erityisopettajanakin toimineelle Ruokoselle.

Kolmas palkittu on Kannonkosken kunnan kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja **Pekka Termonen**.

Kirjasto on 1 500 asukkaan kunnassa monipuolinen keidas. Sieltä saa lainaa

ta kävelysauvat tai lumikengät, tai kiivetä toiseen kerrokseen katsomaan elokuvaa tai olympiakisoja. Muutamalla tuhannella eurolla kirjastoon saatiin videotykki ja nouseva katsomo.

Kannonkosken kirjaston lehtienluku-sali on auki myös lauantaisin ja sunnuntaisin. Työn hoitavat silloin 4H-nuoret. •

Vanhustyön keskusliitto - Vaikuttavaa vanhustyötä vuodesta 1949!

Suomen laajin vanhustyön ja ikääntymisen asiantuntijajärjestö.

Kolmas sektori – kuntien kumppani

• Keskusliittoon kuuluu yli 340 jäsenyhteisöä, jotka tarjoavat monipuolisia asumis- palveluita, koti- ja tukipalveluja, kuntoutusta sekä virkistys- ja vapaa-ajan toimintaa ikääntyneille eri puolilla maata. Jäsenistö organisoii myös vapaaehtoistoimintaa. Tutustu jäsenistön palvelutuotantoon ja toimintaan www.palveluhaku.fi.

• Keskusliitto edistää ja tukee jäsenyhteisöjensä toimintaa, vaikuttaa yhteiskunta- politiikkaan, pitää yhteyttä viranomaisiin ja muihin järjestöihin ja antaa lausuntoja.

Vanhustyön aluefoorumit

• Keskusliiton järjestämät Vanhustyön aluefoorumit ovat yhteinen keskustelu- ja verkottumistilaisuus kunnille, järjestöille ja muille vanhustyön toimijoille. Kevään Aluefoorumit ovat 6.5. Tampereella, 16.5. Kuopiossa ja 20.5. Kajaanissa. Lisätietoja ja ilmoittautumiset www.vtkl.fi > Tapahtumat

Vanhustyö-lehti

• Alan arvostettu lehti vanhustenhuollon asiantuntijoille ja päättäjille. Ilmestyy seitsemänä numerona vuodessa.

Vanhustyön keskusliitto
Centralförbundet för de gamla välr

Malmin kauppatie 26
00700 Helsinki
Puhelin 09 350 8600

www.vtkl.fi

Vanhustenpäivä 5.10.2014, Vanhustenviikko 5.–12.10.2014.
Teema: Arvokas vanhuus on ihmisoikeus. Aina.

teksti | Eeva-Liisa Hynynen kuva | Merja Ojala

MEDIATUTKIJAJA:

Kansalaisten ääni paremmin mediassa kuuluviin

Tutkijatohtori Laura Ahva, olet perehtynyt kansalaisjournalismiin. Kuinka seuraat median uutisointia kunta-alan kysymyksistä?

Seuraan kunta-alan uutisia tavallisena tamperelaisena, lähinnä Aamulehdestä, mutta tietenkin myös journalismin tutkijana. Aikaisemmin asuin Pirkkalassa, joten huomaan tarkastelevani myös siitä näkökulmasta ainakin kuntaliitosasioita. Silloin kun minulla on tutkijan lasit nenällä, kiinnitän usein erityistä huomiota siihen, miten niin sanotut tavalliset kansalaiset tai järjestöt ovat päässeet uutisissa ääneen ja esille.

Oletko lukijana/tutkijana tyytyväinen median kykyyn uutisoida näistä aiheista?

Viime vuosikymmeninä suomalaisessa journalismissa on siirrytty selvästi lukijalähtöisempään jutuntekotpään, eli monia kunnissa tehtäviä poliittisia ja hallinnollisia päätöksiä käsitellään nimenomaan siitä näkökulmasta, mitä seurauksia niillä on tavalliselle kuntalaiselle. Esimerkiksi budjettijuttuja konkretisoidaan mielestäni aika hyvin.

Ongelmana on silti edelleen se, miten tavalliset kuntalaiset otetaan mukaan keskusteluun. Liian usein näkee edelleen sitä, että ihmisiä on pyydetty kommentoimaan asioita vaikkapa kadulla, ikään kuin yllätettyinä.

Tällöin heillä ei mitenkään voi olla asiasta sellaisia taustatieto kuin päättäjillä tai toimittajilla on ollut.

Onneksi mediassa on muitakin tapoja kuulla kuntalaisia. Esimerkiksi Aamulehti on pitkään jatkanut avoimien keskustelutilaisuuksien järjestämistä erilaisista aiheista.

Yllättikö jokin sinua KAKSin Kuntapäättäjät ja media -tutkimuksen tuloksissa?

Yllätyin ehkä hiukan siitä, kuinka positiivinen kuva kuntapäättäjillä on paikallisista medioista. Journalismin näkökulmasta sitä jäi vähän miettimään, onko tämä suhde liiankin läheinen ja kiltti. Utisjournalismi ja kunnan tie-

Kuntavaikuttajat mediasta

- Kuntapäättäjät pitävät sekä maakunnallista että paikallista mediaa kohtuullisen objektiivisena ja asiantuntevana.
- Paikallismedia saa maakuntamedioita paremmat arviot.
- Pirkanmaalla ja Pohjois-Karjalassa suurin kokonaistyytyväisyys mediaan.
- Päättäjät kriittisimpiä Kainuussa, Lapissa ja Satakunnassa.
- Tyytyväisimpiä mediaan ovat kristillisdemokraatit, keskustalaiset, ja vihreät.
- Kriittisimpiä vasemmistoliittolaiset ja perussuomalaiset.
- Kuntajohtajat huomattavasti tyytyväisempiä paikalliseen ja maakunnalliseen mediaan kuin luottamushenkilöt.

dotustoiminta ovat kuitenkin kaksi eri asiaa.

Kuinka kotimaakuntasi Pirkanmaan media mielestäsi onnistuu kuntauutisoinnissaan?

Täällä ovat tunnelit ja parkkiluolat värittäneet julkista keskustelua pitkään. Oman lukijakokemukseni mukaan Aamulehti seuraa siis aktiivisesti etenkin suuria ja konkreettisia liikenne- ja rakennushankkeita, jolloin laajat kehityskulut vaikkapa sosiaali- tai terveyspalveluissa voivat jäädä jalkoihin. Isojen ja hitaiden prosessien seuraaminen on tietenkin aina haaste uutisjournalismille.

Onko media kunnista uutisoidessaan hampaaton vai onko sillä terveet hampaat?

Ehkä medialla on vähän harvat ja valikoivat hampaat. Tällä viittaan siihen,

että tarkastelun kohteeksi valikoituvat usein selkeät kiistakysymykset, jolloin jäädään jumiin poliittisen pelin seuraamiseen, eikä keskitytä itse päätöksiin.

Kuinka menestyksellisesti media mielestäsi kykenee avaamaan kunta-valtio-suhdetta, isoa kuvaa kuntapalveluiden taustalla?

Onhan se vaikeaa. Näen onneksi uusia mahdollisuuksia suurten linjojen ja suhdanteiden avaamiseen esimerkiksi datajournalismin keinoissa. Koostamalla ja analysoimalla saatavilla olevaa tietoa esimerkiksi sähköisistä tietokannoista, voidaan journalismissa ottaa esille joitakin isompia linjoja ja tehdä analyysejä, vaikkapa sitten kuntien ja valtion välisestä suhteesta.

Millaisia tulokulmia toivoisit mediassa näistä aiheista näkeväsi?

Kansalaislähtöisen journalismin tutkijana ja kannattajana toivon tietenkin, että kuntalaisen ääni tulisi paremmin esille mediassa. Tässä on toki kehitytty muun muassa sosiaalisen median ja muiden digitaalisten työkalujen ansiosta. Seuraamalla verkkoa media voi pysyä paremmin mukana kansalaiskeskustelussa.

Mutta samalla painotan, että journalismin ei kannata unohtaa niitä perinteisiä sosiaalisia verkostoja, joissa kuntalaiset pohtivat asioita kasvotusten. •

TUTKIJATOHTORI LAURA AHVA ON
KAKSIN HALLITUKSEN JÄSEN.

*Tästä avautuu
mediatutkimus verkossa.*

JOKO SINUN KOTIKUNTASI ON

Suomessa on yhdeksän Reilun kaupan kaupunkia ja kuntaa; Espoo, Helsinki, Joensuu, Kirkkonummi, Lohja, Pori, Riihimäki, Tampere ja Utajärvi. Maailmalla Reilun kaupan kaupungeja on jo yli 1100.

Reilun kaupan kaupunki ja kunta ovat arvonimiä kaupungeille ja kunnille, joissa edistetään kestävästä kehitystä ja reilua kauppaa.

Arvonimi myönnetään kunnalle tai kaupungille, joka täyttää kriteerit:

- Kaupunki tai kunta käyttää Reilun kaupan tuotteita
- Reilun kaupan tuotteita käytetään yhdistyksissä, työpaikoilla, seurakunnissa, kahviloissa ja ravintoloissa
- Kannatustyöryhmä verkottaa, viestii ja edistää

www.reilukaupunki.fi

YKKÖSTOIVEET LIIKUNTA- JA KULTTUURIPALVELUILLE:

LISÄÄ RÄÄTÄLÖINTIÄ JA SUUNNITTELUUN OSALLISTUMISTA

Suomalaiset puolustavat vankkumatta kunnallisia liikunta- ja kulttuuripalvelujaan. Niitä ei saa yksityistää eikä määrärahoja leikata. Sen sijaan kuntalaiset toivovat enemmän räätälöityjä palveluja ja helpompaa osallistumista suunnitteluun.

iStockphoto
Tuorettä tietoa suomalaisten suhtautumisesta kunnallisiin kulttuuri- ja liikuntapalveluihin tarjoaa Hyvinvointia myös kulttuuri- ja liikuntapalveluista -tutkimus, jonka on tehty Jyväskylän yliopistossa.

Liikuntasosiologian professori **Hannu Itkosen** mukaan kulttuuri- ja liikuntapalveluilla on vahva asema ja traditio osana suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Se selittää tutkimuksen tulosta.

“Kaveriporukassa pelaaminen lisää sosiaalista hyvinvointiani.”

- Palvelut ovat aikoinaan kehittyneet kansalaisyhteiskunnan toimijoiden aloitteesta. Ne ovat saaneet lainsäädäntönsä ja valtionapujärjestelmänsä, koska palveluja tarvitaan kaikille. Ihmiset ovat kasvaneet näi-

den palvelujen käyttäjiksi, sanoo kulttuuripolitiikan professori **Anita Kangas**.

- Aika moni vastaaja puhui palvelujen terveyttä edistävästä vaikutuksesta ja yllättävän moni niiden merkityksestä sosiaalisten ongelmien ehkäisyssä, Kangas lisää.

Asiakkaat tutummiksi

Neljä viidestä vastaajasta on sitä mieltä, että julkisia palveluja ei saa korvata yksityisellä tarjonnalla. Liikuntapalveluiden yksityistämistä kannattaa vain 14 %, ja kulttuurissa osuus on 18 %. Tilanne on varsin hyvä, mutta aina on parantamisen varaa. Tutkimuksessa kävi ilmi, että kuntalaiset, ja varsinkin lapsiperheet, toivovat nykyistä räätälöidympiä palveluja.

- Kohderyhmien kiinnostuksen kohteiden, aukioloaikojen ja tarjonnan ajankohdan miettiminen on tärkeää. Lastenhoitoa voisi tarjota vapaa-ajanpalvelujen yhteydessä, ideoi tutkija **Sakarias Sokka**.

Eräs haastateltu esitti, että omaishoitajien tapaamisten yhteydessä olisi taide-esitys tai mahdollisuuksia tehdä itse jotakin. Monet lähtisivät useammin konsertteihin ja teatteriin, jos sinne voisi tuoda

MERKITTÄVIMMÄT KÄYTÖN ESTEET

1. sisältö ei kiinnosta 35 %
2. riittämätön aukioloaika/ajankohta 30 %
3. kallis hinta 26 %
4. palvelun huono sijainti 24 %
5. itsellä liian vähän aikaa 17 %

hoidettavan omaisen joko mukaan tai osallistumaan muuhun toimintaan. Seurakunnat ja yhdistykset, jopa terveyskeskukset, voisivat olla mukana järjestelyissä.

Vaikuttaminen esille ja helpommaksi

Kuntalaiset eivät ole vakuuttuneita, että heidän näkemyksensä vaikuttavat palveluiden suunnitteluun. Vain 4 % vastaajista on täysin samaa mieltä siitä, että heillä on erinomaiset mahdollisuudet vaikuttaa palveluihin.

- On muodikasta osallistua kuntalaisia suunnittelemaan palveluja. Mutta miten se toteutetaan niin, että se ei ole vain ylhäältä alas tapahtuvaa osallistamista, Kangas kysyy.

-Teknologia auttaa, ja virkamiehet voivat jalkautua kyliin ja kaupunginosiin. Ongelma lienee siinä, kuinka ihmisten kokemuk-

MIKSI KÄYTIN PALVELUA?

1. hinta 35 %
2. itseä kiinnostava sisältö 30 %
3. palvelun sijainti 28 %
4. palveluiden aukioloaika/ajankohta 22 %
5. sisällön laadukkuus 12 %

"Tietty voi lähestyä virkamiehiä tai luottamustoimen haltijoita, mutta silloin pitäisi suhmuroida ja politikoida, yök."

seen pohjaava palaute saadaan siirtymään hallinnon suunnitelmiin, strategioihin ja budjetteihin. Montaa kertaa kuntalainen ei viitsi pelkästä riemusta tulla osallistetuksi.

- Erilaiset yhteiset suunnittelu- ja pohdintatilaisuudet ovat omiaan synnyttämään keskinäistä vuorovaikutusta ja ymmärrystä, lisää Itkonen.

- Palaute- ja vaikuttamiskanavien kehittäminen helpommin löydettäviksi ja kaikkien kuntalaisten käytettäviksi on tärkeää, jatkaa Sokka.

Hän muistuttaa, että tutkimuksessa kuntalaiset näkevät virkamiehet tärkeimpinä vallankäyttäjinä, ja kuntalaiset itse jäävät listan hännille.

Kolmas sektori voi täydentää

Jos kulttuuripalveluita säilytetään kolmannen sektorin vastuulle, Kangas suosittaa työnjakoon perustuvaa sekamallia. Kolmas sektori täydentäisi ja lisäisi palveluja – ei korvaisi kunnan vastuuta.

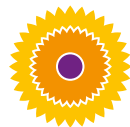
Kunnallisanalan kehittämissäitiön rahoittaman tutkimuksen ovat tehneet Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen kulttuuripolitiikan yksikkö sekä liikuntatieteellisen tiedekunnan

liikuntakasvatuksen laitos.

Aineistot koostuvat sähköisen kyselylomakkeen 675 vastauksesta sekä Jämsässä toteutetuista haastatteluista. Lomakkeen vastajat edustavat aktiivisesti kulttuuria ja liikuntaa harrastavia kuntalaisia. Jämsässä 167 kuntalaista vastasi tapaustutkimuksen haastatteluihin. •

TOIVOTUIMMAT PALAUTEKANAVAT

1. suorat yhteydenotot viranhaltijoihin, poliitikkoihin ja työntekijöihin 46 %
2. internet 37 %
3. kyselyt ja palautelomakkeet 11 %
4. adressit, aloitteet, vetoomukset ja keskustelutilaisuudet 2 %
5. julkisuuden käyttäminen 2 %

Mainio Vire

Tehdään asiat oikein

SOSIAALI- JA HOIVAPALVELUT KUNNILLE

Meiltä löytyy osaamista, kokemusta ja järkeä sekä hyväksi koetut mallit sosiaali- ja hoivapalvelujen tehokkaaksi toteuttamiseksi. Tarvittaessa rakennamme toimitilat ja kannamme kiinteistöriskin.
Ja mikä tärkeintä - asiakkaamme ovat tyytyväisiä toimintaamme.

Asumispalvelut

- ☀ Vire Kodit ikäihmisille
- ☀ Ykköskodit mielenterveys- ja päihdekuntoutujille
- ☀ Oma Koti vammaisille
- ☀ Kasvun Koti lapsille ja nuorille

Palvelut kotiin

- ☀ Turvapuהלinpalvelut
- ☀ Ateria- ja kauppakassipalvelut
- ☀ Kotihoitopalvelut

OTA YHTEYTTÄ myyntiimme, niin kerromme lisää!

puh. 020 581 531 (vaihe) | myynti@mainiovire.fi

myyntijohtaja Kristina von Konow puh. 0400 408 777 | kristina.konowvon@mainiovire.fi

Olemme mukana toteuttamassa ikäihmisten hyvinvointipalvelukeskusta Tuusulaan. Lue lisää www.mainiovire.fi/kunnille

Uudet Vire Kodit ja Ykköskodit

- ☀ Vire Koti Salmenkallio, Uusikaupunki 4/14
- ☀ Vire Koti Yli-Maaria, Turku 4/14
- ☀ Ykköskoti Heikki, Turku 4/14
- ☀ Vire Koti Laaksolahti, Espoo 2015
- ☀ Vire Koti Leppävaara, Espoo 2015

Tutustu meihin www.mainiovire.fi

REPORTAASI: KUNTA-ARJEN ASIAANTUNTIJAT

teksti | Pirjo Tuusa kuvat | Merja Ojala

HUOMAA TÄMÄ!

- ❗ Sosiaalihuollon ikääntyneiden laitos- ja asumispalvelujen asiakasmäärä on noussut 2000-luvulla noin 35 prosenttia.
- ❗ 75 vuotta täyttäneiden laitos- ja asumispalveluja saaneiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä on ollut noin 10 prosenttia koko 2000-luvun ajan.
- ❗ Monessa kunnassa vanhusten laitoshoidon kulut ovat jo nyt nolla euroa. Kunnan vanhainkoti on suljettu tai muuttunut tehostetun palveluasumisen yksiköksi.

LÄHTEET: THL JA KUNTALIITTO

Kuntien vanhushpalveluiden asiantuntijat:

Säästötavoite laitospaikoista epärealistinen

Kuntien pitäisi vähentää vanhusten laitoshoidon kuluja 300 miljoonalla eurolla vuoteen 2017 mennessä. Tämä on pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen rakennepaketin suurin yksittäinen säästökohde.

Pystytäänkö hallituksen säästökaasi toteuttamaan? Polemiikki kysyi linjauksen toteuttamiskelpoisuutta kuntien asiantuntijoilta. Kuusi käytännön työn asiantuntijaa arvioi, että 300 säästömiljoonan löytyminen ei ole todennäköistä.

Ylöjärvellä, Akaassa, Helsingissä, Oulussa, Porissa ja Eksoten alueella Etelä-Karjalassa ainakin nettosäästötavoite tuntuu mahdottomalta toteuttaa. Jos säästöä on synnyttävä laitoshoidossa, kulut kasvavat muualla: kotihoidossa, tukipalveluissa, asiakkailla, Kelalla ja myös kunnalla.

Yhtä mieltä ollaan kuitenkin siitä, että eletään murroskohdassa. Vanhustenhuollon on uusiuduttava. Pohdinnassa ovat esimerkiksi toimintatavat, työkuultuuri, ammattikuntien välinen työnjako, yritysten osuus, omaisten osallistuminen, vapaaehtoispotentiaalin käyttöönotto ja rahoitus.

Helsinki purkanut laitoshoitoa tuntuvasti

Helsingin osuus 300 miljoonan euron tavoitteesta on noin 30 miljoonaa euroa.

- 30 miljoonaa on ylioptimistinen tavoite, osastopäällikkö **Juha Jolkkonen** arvioi. Hän johtaa uutta sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluosastoa Helsingin uudessa sosiaali- ja terveysvirastossa. Työntekijöitä on 5 500.

Helsingissä on ollut paljon laitoshoidoa, mutta sitä on purettu. 75 vuotta täyttäneistä jo 91 prosenttia asuu kotona, kun kansallinen tavoite on 91–92 prosenttia. Prosentin kirominen merkitsee vielä yli 400 laitospaikan vähentämistä.

Jolkkonen uskoo, että hoivahaasteista selviydytään Helsingissä, vaikka palvelutarve lisääntyy.

- On väärin puhua vanhuspommista, kun ikääntyvä väestö on yhä terveempää. Sairaudet ja raihnaisuus kasautuvat elämän viimeisiin vuosiin. Eniten palveluja tarvitsevat muistisairaat, osastopäällikkö toteaa.

Kaupunki ei yksin pysty vanhuksia hoitamaan. Avuksi tarvitaan omaisia, lähipiiriä, järjestöjä ja yrityksiä. Vapaaehtoisissa on ”mahtava potentiaali”. Palveluiden järjestämiseen tulee lisää vaihtoehtoja: palveluseteleitä on jo käytössä tehostetussa palveluasumisessa ja henkilökohtaisesta budjetista keskustellaan.

Alan tärkein kysymys on työvoimakysymys: löytyykö hyviä hoitajia jatkossakin.

Realistinen varoitus Akaassa

Hoitajan työajan ja asiakkaan hoitotarpeen sovittaminen yhteen on ikuisen ongelma. Omahoitaja ei aina osu kohdalle.

Akaassa kotihoidon Toijalan ja

Viialan palvelualueen esimies **Eija Kauranen** kertoo varmuuden vuoksi uudelle asiakkaalle, että tämä saa ehkä tutustua 25 hoitoihmiseen Toijalassa ja 19:ään Viialassa. Sovitut käynnit pyritään aina tekemään.

- Kotihoito on muuttunut kymmenessä vuodessa hoidollisempaan suuntaan. Kuntoutus, hygieniä ja ravitsemus hoidetaan, tiskataan ja vessat pestään, mutta harvemmin tartutaan imuriin.

Kauppa-apu on yhteistyötä: kotihoitaja välittää kauppapapun ja -kassin Itellaan, joka hoitaa ruokakuljetukset, Horisontti-työpaja hoitaa elintarvikkeiden keräilyn kaupan hyllyistä.

Muistisairaita pystytään hoitamaan kotona, jos asiakas ei pyri lähtemään neljän seinän sisältä ulos. Liiketunnistin hälyttää Esperin Caressa Valkeakoskella, mutta turva-auttajan tulo sieltä kestää parisenkymmentä minuuttia.

Asiakkaan kunnon romahtaessa hän muuttaa kotoa yleensä terveyskeskuksen vuodeosastolle. Vanhainkodissa olisi kriisipaikkoja, mutta ne täyttyvät usein omaishoitajien huollettavista. Kun omaishoitaja sairastuu, hoidettavalle on nopeasti löydettävä paikka.

Akaassa on edelleen vanhainkoteja, joista osa ollaan muuttamassa te-

jatkuu >

Kuvati Alcaasta kodinhoitajan matkasta tammikuusta 2014.

Sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelujen ja terveydenhuollon pitkäaikaishoidon sekä säännöllisen kotihoidon asiakkaat 2012

	Asiakkaita 31.12.2012	Muutos-% 2011/2012	75v. täyttäneet	%-osuus 75 v. täyttäneistä
Sosiaalihuollon laitos- ja ympärivuorokautiset asumispalvelut	60 437	- 0,1	40 166	8,9
Vanhainkodit	13 587	-12,5	11 878	2,6
Tehostettu palveluasuminen	32 257	4,7	27 769	6,1
Kehitysvammalaitokset ja autettu asuminen	8 207	2,8	208	0
Muu ympärivuorokautinen palveluasuminen	6 386	3,4	311	0
Terveydenhuollon pitkäaikaishoito	8 316	-10,7	5 589	1,2
Terveyskeskusten vuodeosastot*	6 316	-13,3	5 109	1,1
Sairaaloiden pitkäaikaishoito*	2 000	-1,2	480	0,1
Sosiaalihuollon ei-ympärivuorokautiset asumispalvelut	13 786	-0,4	5 616	1,2
Muut asumispalvelut:				
Ei ympärivuorokautinen	13 786	-0,4 5	616	1,2
Säännöllisen kotihoidon palvelut	70 529	-1,4 53	703	11,9
KAIKKI PALVELUT YHTEENSÄ	153 068	-1,4	105 074	23,2

*Ennakkotieto

jatkuu >

hostetun palveluasumisen yksiköiksi. Muutokset ovat Kaurasen mielestä lähinnä kosmetiikkaa.

Ylöjärvellä madallettu ammattirajoja

Ylöjärven kaupungin kotihoitopäällikkö **Anu Kallio** uskoo, että kotihoitoon ja laitoshoidon vastakkainasettelu murtuu. Koko ”hyvinvoinnin viitekehys” on muuttumassa.

Kehitykseen kuuluu tiukkojen ammattikuntarajojen madaltuminen. Lääkehoidon tenttejä on kotiavustajillekin.

- Lähihoitajat tekevät paljon hoidollisia toimia, ottavat verikokeita ja hoitavat haavoja. Vaativa haavojen hoito on sairaanhoitajilla. Kaikilla hoitajilla on yhteiset työtilat. Osaaamista on levitetty työpaikkakoulutuksen avulla, Anu Kallio kertoo.

Vanhukset ovat entistä terveempiä ja päätyvät hoitoon entistä myöhemmin. Toisaalta hoidettaviksi on tullut nuorempia pitkäaikaissairaita.

- Näkyisikö tässä yhden hengen kotitalouksien kasvu? Rinnalla-aut-

tajia on vähemmän kuin ennen, joten kunnan apua tarvitaan, Kallio pohtii.

Avun puute näkyy myös ruokaostoksissa. Moni vanhus saa kauppa-avun sukulaisilta tai naapureilta, mutta jos ketään kauppa-asioinnissa auttajaa ei lähipiiristä löydy, kuntakin hoitaa työn. Anu Kallio kuitenkin toivoo, että alalle syntyisi nykyistä enemmän yrityksiä.

”Koko hyvinvoinnin viitekehys on muuttumassa.”
Anu Kallio, Ylöjärvi

Kotihoidon pääpaino on hoidossa ja hoivassa, mutta siisteyskin kuuluu asiaan. Roskapussit vietään, imuri otetaan käteen, jos on roskaa.

Anu Kallio toivoo kunnallisten palveluiden säilyvän. Palvelusetelit ja henkilökohdaiset budjetit ovat hyviä keksintöjä, mutta bisnestä vanhustenhuollolla ei hänen mielestään saisi missään nimessä tehdä.

Oulu edistää valinnanvapautta

Oulussa palveluseteliä voi jo käyttää asumispalvelujen ostamiseen.

- Tulosidonnaisen setelin arvo on enimmillään 100 euroa vuorokaudessa, Oulun kaupungin vanhustyön joh-

taja **Anna Haverinen** kertoo.

Palvelusetelin käyttö on hänen mielestään hyvä suunta, koska asiakas tekee valinnan.

Oulun kaupunki ostaa tehostettua palveluasumista 19 miljoonalla eurola, josta lähes 4 miljoonan osuus on palveluseteleillä. Omaa toimintaa on 9 miljoonan euron edestä.

Hoiva-alalla painopiste on kuitenkin kotihoidossa. Saatavissa on myös yöaikaista kotihoitoa.

Hoidossa tarvitaan erilaisia vaihtoehtoja. Oulun kaupunki etsii esimerkiksi vanhusten perhehoidosta kiinnostuneita.

- Katsomme löytyykö innokkuutta puolin ja toisin. Mitään isoa asiaa perhehoidosta ei tule, Haverinen uskoo. Perhehoitoon ei voi käyttää palveluseteliä. •

Lue lisää aiheesta KAKS.fi:

PORISSA JA ETELÄ-KARJALASSA HYÖDYNNETÄÄN VAPAAEHTOISUUTTA.

Vaadittu nettosäästö on mahdoton

Kun puhutaan laitoshoidon purkamisesta, puhutaan asioista, jotka on jo pitkälti tehty. Näin asian näkee Vanhustyön keskusliiton toiminnanjohtaja Pirkko Karjalainen.

Vanhusten laitoshoidon on jo purettu paljon. Alkaako raja tulla vastaan?

- Huonokuntoiset ihmiset tarvitsevat joka tapauksessa ympärivuorokautista hoivaa, tapahtuapa se sitten kotona tai palvelutalossa, Vanhustyön keskusliiton toiminnanjohtaja **Pirkko Karjalainen** painottaa.

Hoivan lisäksi kaikenikäiset tarvitsevat akuuttisairaalan palveluita.

Useimmat vanhuksat asuvat yksin. Yksinäisyys on pahasta varsinkin muistisairaudesta is-
kiessä.

- Vanhuksat ovat eri asemassa sen mukaan, onko heillä huolehtivia lapsia.

Kuitenkin kaikille pitäisi pystyä antamaan turvallisuutta.

Kotona asumiseen kannattaa Karjalaisen mukaan kuitenkin panostaa. Terveyskeskuksen vuodeosaston sänky ei ole houkutteleva asuinpaikka.

Tehtiinpä niin tai näin, 300 miljoonan euron nettosäästöä julkisesta vanhustenhoidosta on Karjalaisen mielestä mahdoton saavuttaa vanhusten määrän samalla kasvaessa.

- Me ikääntyvät joudumme joka tapauksessa maksamaan hoidosta nykyistä enemmän, ostettiinpa palvelut kunnalta tai yksityiseltä, Karjalainen toteaa.

Vapaaehtoistyö voi lisääntyä. Lähtökohta on hyvä: 70 prosenttia kansalaisista kertoi kyselyssä, että ryhtyisi vapaaehtoistyöhön, jos joku kysyisi mukaan. Tarjontaa luulisi löytyvän ainakin hyväkuntoisten kuusi-seitsemänkymppisten joukosta. •

Suomen Sairaanhoitajaliitto ry:n tehtävä on kehittää hoitotyötä, antaa ammatillista tukea ja edistää sairaanhoitajien asemaa asiantuntijoina. Meihin kuuluu lähes 50 000 hoitotyön ammattilaista. Joukossamme on sairaanhoitajia, terveydenhoitajia, kättilöitä ja ensihoitajia (AMK).

Paremman terveydenhuollon ja hoitotyön puolesta

"Sairaanhoitajat ovat korkeasti koulutettuja hoitotyön ammattilaisia, joilla on hyvä käsitys siitä, mikä on potilaalle parasta. Tämän ammattiryhmän asiantuntemusta tarvitaan hoitotyötä koskevassa päätöksenteossa. Sairaanhoitajaliiton tehtävänä on huolehtia, että päättäjillä on riittävästi tietoa hoitotyön arjesta ja ajankohtaisista kysymyksistä."

Pysy ajan tasalla ja tilaa sähköpostiisi Sairaanhoitajaliiton noin neljä kertaa vuodessa ilmestyvä katsaus Ajankohtaispiikki: www.sairaanhoitajaliitto.fi/piikki

Merja Merasto
puheenjohtaja
Sairaanhoitajaliitto

Kuntagolf

6.6.-22.8.2014

Kuntaväen oma golfkilpailu
– tule mukaan!

Tervetuloa kilpailemaan
kuntaväen golf-
mestaruudesta!

Kuntagolf 2014 on kaikkien Suomen kuntien, kuntayhtymien ja kunnallisten organisaatioiden edustajille tarkoitettu amatöörikilpailu. Kilpailu pelataan kahden hengen joukkuein tasoituksellisena Greensome-lyöntipelinä. Samasta organisaatiosta voi osallistua useampiakin joukkueita.

Alkukarsintojen jälkeen 50 joukkuetta pääsee loppukilpailuun upealle Vierumäki Golfin Cooke -kentälle!

Lisätietoa ja ilmoittautumiset
4.6.2014 mennessä osoitteessa
www.kuntagolf.fi

kaks.fi
KUNNALLISALAN
KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

Kuntarahoitus
MUNICIPALITY FINANCE

Katariina Souri
kirjailija

Arkea boxissa

ASUN SIPOON BOXISSA, metropolialueella sijaitsevassa vireässä pientaajamassa. Helsingin keskustaan on puolen tunnin automatka pitkin Porvoon moottoritietä ja voimakkaasti kehittyvä Söderkulla on viiden kilometrin päässä.

Naapureita on tonttini molemmin puolin, vastapäätäkin, parin pienen peltotilkun päässä. Tilaa on silti riittävästi, lähes 1,6 hehtaaria. Tonttini on turhankin suuri yhden talouden perustarpeiksi, joten selvitin, voisinko lohkoa siitä 5 000 neliön määräalan. Helppo siihen olisi jonkun rakentaa, metsää kasvavalle kovapohjaiselle rinnetontille, kun on hoidettu tie perille ja kunnallistekniiikkakin valmiina tontin kulmalla.

Hyvä idea osoittautui toteuttamiskelvottomaksi. Sipoossa nimittäin ohjataan rakentamista 1950-luvulla säädetyn kantatilaperiaatteen mukaisesti. Tonttien lohkomiselle ja rakentamiselle annetaan lupia sen perusteella kuinka monta rakennuslupaa ns. emätila on aikanaan saanut ja kuinka monta lupaa lohkomiseen on käytetty. Sillä, onko rakennuspaikka hyvä ja järkevä nykypäivän vaatimukset sekä olemassaoleva infrastruktuuri huomioon ottaen, ei ole merkitystä. Seurauksena on summittaisesti levittäytyvä haja-asutus joka ei palvele asukkaita.

Sipoossa on onnettoman huono julkinen liikenne ja olematon määrä kevyen liikenteen väyliä. Ongelmallista on etenkin kouluikäisten lasten liikkuminen. Kolmasluokkalaisten tyttäreni koulukuljetuksesta syntyi toissa vuonna täydellinen farssi. Koulutaksi, jossa olisi ollut tilaa tyttärelleni, olisi mennyt kätevästi 750 metrin päässä kulkevaa maantietä, mutta koska tyttärelläni ei ollut oikeutta taksikuljetukseen perille asti kouluun, vaan ainoastaan linja-autopysäkillä, määrättiin hänet kävelemään valaisematonta metsätietä 1,5 kilometriä risteykseen, josta taksi nouti hänet kuljettaakseen tytön 500 metrin matkan bussipysäkillä. Siellä tytön piti seistä yli 20 minuuttia bussia odottamassa. Järjetön bussi-taksi-metsätie-yhdistelmä tuli maksamaan kunnalle paitsi ylimääräisen taksiajon myös bussilipun - ja seurauksena 8-vuotiaan tyttäreni koulumatka kesti 20 minuutin sijaan lähes tunnin.

En käsitä Sipoon kehittämisestä vastaavien päättäjien ajatuksenjuoksua. Oman näkemykseni mukaan maankäyttö- ja rakennuslain sivuuttava kantatilaperiaate tulisi kumota ja tavoitteena tulisi olla aiempaa yhtenäisempi rakennuskanta - toki niin, että Sipoolle tyypillinen maaseutumaisema otettaisiin huomioon yhdyskuntarakennetta kehitettäessä.

Ja jotakin järkeä tulisi käyttää myös säännösten soveltamisessa. Sipoossa on valtava määrä lapsia, joiden koulumatka on turvaton ja tarpeettoman hankala. Olen kuullut lasten tarpo- van pitkin säkkipimeitä teitä tyhjien koulutaksien ajaessa ohi ennalta määrätylle, parin kilometrin päässä sijaitsevalle noutopisteelle. Edes kovalla pakkasella ei lapsia oteta matkan varrella kyytiin.

Tällaista on arki metropolialueella 2000-luvun Suomessa.

Tutkijat muuttoliikkeen vaikutuksista:

SUOMI TARVITSEE VISION KOKO MAAN ALUERAKENTEESTA

Suurten kaupunkien kehyskunnat ovat saaneet selkeästi suurimman hyödyn muuttoliikkeestä.

Tuoreen tilastotutkimuksen mukaan Kanta-Hämeen kunnat ovat saaneet suhteellisesti eniten hyvätuloisia asukkaita muuttoliikkeen seurauksena 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä.

Uudenmaan kunnat kahmaisivat peräti puolet nettomuuton seurauksena liikkuvista kunnallisveron alaisista tuloista. Asukaslukuun suhteutettuna Kanta-Hämeen, Pirkanmaan ja Päijät-Hämeen kunnat menestyivät kuitenkin parhaiten vuosina 2001–2012.

Muuttoliikkeen voittajat ja häviäjät -selvityksen toinen tekijä, tutkija

Hannu Kytö Kuluttajatutkimuskeskuksesta arvioi, että pääradan varrelle rakentuva Helsinki–Tampere -akseli on voimistunut. Kanta- ja Päijät-Hämeestä on lyhyt matka akselin kumpaankin kärkeen, ja kunnat pystyvät tarjoamaan laadukasta sekä edullista asuinympäristöä. Juna ja moottoritiet nopeuttavat liikkumista.

Yksittäisistä kunnista Pirkkala ja Vesilahti hyötyivät nettomuutosta eniten, yli 5 000 euroa verotettavaa tuloa asukasta kohti vuosina 2001–2010. Koko maassa verotettavat tulot asukasta kohti kasvoivat eniten suurten kaupunkiseutujen kehyskunnissa.

Kaikki kymmenen kuntaa, jotka lisäsivät eniten verotuloja asukasta kohti, sijaitsivat pääkaupunkiseudun, Tampereen, Oulun ja Turun ympäristössä.

Muuttaminen kiihtyi 2000-luvulla

Muuttoliikkeen voimakkuus seuraa pääsääntöisesti bruttokansantuotteen liikkeitä. 1980-luvulla BKT kasvoi tasaisesti, samoin muuttaneiden määrä. 1990-luvun alun lama tyrehdytti muuttovirrat, jotka kuitenkin kasvoivat rajusti vuosina 1994–1995, kun talous elpyi ja asunnot olivat poikkeuk-

sellisen halpoja.

2000-luvun puolella muuttoliike voimistui edelleen. 1990-luvulla kuntien välillä tehtiin noin 170 000 muuttoa vuodessa ja kuntien sisällä noin 400 000 muuttoa. Vuonna 2012 kuntien välillä muutettiin noin 270 000 kertaa ja kuntien sisällä noin 600 000 kertaa.

Vuonna 2008 alkanut taantuma on hillinnyt jonkin verran muuttovirtoja. Patoutuneet muuttohalut purkautuvat taas, jos ja kun talous elpyy. Kytö ennustaa, että tuolloin suuret kaupunkiseudut hajautuvat entistä voimallisemmin ja alueelliset ongelmat kasvavat.

jatkun >

top5

- eniten hyötyä muuttoliikkeestä

1. Liminka 453
2. Pirkkala 442
3. Vesilahti 392
4. Siuntio 332
5. Lempäälä 317

top5

- eniten tappiota muuttoliikkeestä

1. Pyhäntä -357
2. Kemijärvi -311
3. Halsua -304
4. Lestijärvi -291
5. Kyyjärvi -284

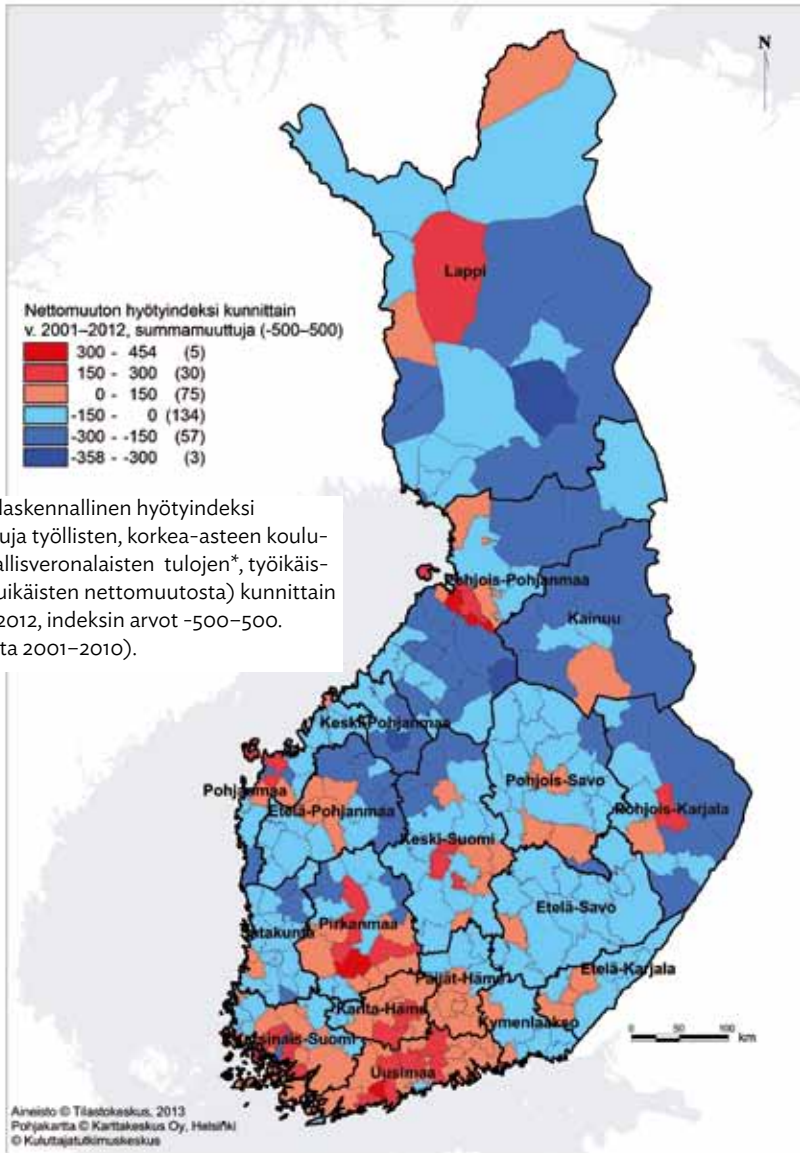
NETTOMUUTON LASKENNALLINEN HYÖTYINDEKSI
V. 2001-2012, INDEKSIIN ARVOT -500-500.

Nettomuutto = Kuntien välisen tulomuuton ja kuntien välisen lähtömuuton erotus.

Muuttotappio = Negatiivinen nettomuutto

Muuttovoitto = Positiivinen nettomuutto

Hyötyindeksi = Nettomuuton laskennallinen hyötyindeksi on summamuuttuja työllisten, korkea-asteen koulutettujen, kunnallisveronalaisten tulojen, työikäisten ja alle kouluikäisten nettomuutosta.

Nettomuuton laskennallinen hyötyindeksi (summamuuttuja työllisten, korkea-asteen koulutettujen, kunnallisveronalaisten tulojen*, työikäisten ja alle kouluikäisten nettomuutosta) kunnittain vuosina 2001–2012, indeksin arvot -500–500. (* tieto vuodelta 2001–2010).

top5

kunnat

- eniten tulonlisäystä €/as.

1. Pirkkala 5 873 e/as.
2. Vesilahti 5 103 e/as.
3. Liminka 4 789 e/as.
4. Siuntio 4 608 e/as.
5. Kirkkonummi 4 291 e/as.

KUNNALLISVERON ALAISIA TULOJA VUOSINA 2001–2010 NETTOMUUTOKSIA SUHTEELLISESTI ENITEN VOITTANEET KUNNAT.

top5

kunnat

- eniten tulonmenetystä €/as.

1. Honkajoki -2 398 e/as.
2. Pyhäntä -2 300 e/as.
3. Juupajoki -2 264 e/as.
4. Perho -1 997 e/as.
5. Kemijärvi -1 729 e/as.

KUNNALLISVERON ALAISIA TULOJA VUOSINA 2001–2010 NETTOMUUTOKSIA SUHTEELLISESTI ENITEN MENETTÄNEET KUNNAT.

jatkun >

- Tilanteesta hyötyvät vain muuttamat isot rakennusliikkeet, jotka rakentavat uusia asuntoja ja palveluita. Osittain turhiltakin investoinneilta vältyttäisiin, jos Suomeen saataisiin visio koko maan aluerakenteesta ja sen kehittämisestä, painottaa Kytö.

Hän ennustaa, että kehyskuntien vetovoima saattaa hiipua tulevaisuudessa, koska pienten asuntojen kysyntä kasvaa perheiden koon kutistumisen myötä. Yksiöitä, kaksioita ja vuokra-asuntoja tarvitaan lisää, joten pientalojen tarjonta ei välttämättä ohjaa muuttovirtoja aiempaan tapaan.

- Tosin asuntojen trendejä on vaikea ennustaa, sanoo Kytö.

Palumuutosta heikkoja merkkejä

Eläkeikäisten palumuutosta on jonkin verran merkkejä. Heidän suhteellinen osuutensa maan sisäisistä muuttovirroista on kaksinkertaistunut viime vuosikymmenen aikana. Suunta on suurista kaupungeista pieniin. Asukaslukuun nähden eniten eläkeläisiä houkuttivat Kaskinen, Forssa, Kempele, Naantali ja Pirkkala.

Jättityöttömyyden piinaamassa Espanjassa on havaittu, että kaupungit menettävät väkeä ja pienemmät kylät kasvavat. Uusien maatalousyritysten määrä kasvaa.

Hannu Kytö pitää mahdollisena,

että vastaavaa liikehdintää saattaa syntyä myös Suomessa, koska suurten ikäluokkien perilliset omistavat kiinteistöjä etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tilastojen valossa ilmiöstä voi havaita heikkoja signaaleja ja pieniä ituja Keski-Suomessa, missä muuttamat maalaiskunnat ovat saaneet muita enemmän työttömiä muuttajia. •

➔ Lue kuntajohtajien kommentit ja katso tilastot KAKS.fi.

Perinnän toimiessa...

...sinä voit rentoutua

Eikä asiakkaitasikaan pahemmin ahdistaa. Olemme nimittäin huomanneet, että ystävällisin tapa on usein myös tehokkain tapa periä saatavia – ja siksi me tarjoamme **Suomen ystävällisintä perintäpalvelua**. Tavoitteenamme on, että asiakkaasi haluavat jatkaa asiakkainasi perinnän jälkeenkin.

 09 4242 3080, myynti@svea.fi, svea.fi

SVEA
PERINTÄ

Väitöstutkimuksen johtopäätös: RAHOITUSPERIAATE TURVATTAVA PERUSTUSLAIN SÄÄNNÖKSELLÄ

*Kantaako valtio vastuunsa kuntalaisten hyvinvointipalveluiden rahoittamisesta?
HTL Tanja Matikainen vastaa tähän ilmeisen isoon kysymykseen väitöstutkimuk-
sessaan Rahoitusperiaate kunnallisen itsehallinnon turvaajana.*

”Valtio-kunta-suhde” ja ”rahoitusperiaate” kuuluvat niihin käsitteisiin, joita viljellään keskusteltaessa kunnallisesta itsehallinnosta ja perustuslaista, mutta joista harvemmin puhutaan kuntien valtuustoissa. Ehkä kuitenkin pitäisi.

- Kuntien tämänhetkinen taloudellinen tilanne on seurausta siitä, että rahoitusperiaate ei toteudu, Tanja Matikainen sanoo.

Kunta-alan piireissä Tanja Matikainen tunnetaan kuntajohtajana. Sulkan kunnan johdosta hiljattain Janakkalan kunnanjohtajaksi siirtynyt Matikainen sanoo työstäneensä väitöskirjansa kuitenkin nimenomaan tutkijana - haluamatta sekoittaa tutkimustyöhönsä kuntien päivänpoliittisia kysymyksiä. Matikainen on varjellut riippumattomuuttaan tutkijana.

Mitä tuore väitöstutkimus sitten osoittaa?

Tanja Matikaisen mukaan varmuudella ainakin sen, että kunnille säädettyjen vel-

voitteiden ja niille osoitetun rahoituksen välillä vallitsee ilmeinen epätasapaino.

- Kenellekään tuskin on enää suuri uutinen, että kunnille on viime vuosikymmeninä säädetty yhä enemmän uusia tehtäviä samaan aikaan kun valtion rahoitusosuus lakisääteisiin tehtäviin on vähentynyt.

Tästä rahoitusperiaatteen toteutumisesta on siis kysymys. Rahoitusperiaate kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa, eli sitä, kuinka suuri osa kunnalle säädettyjen tehtävien rahoituksesta kuuluu valtion vastuulle ja kuinka suuri osa kuntien vastuulle.

Käytännössä rahoitusperiaatetta toteutetaan valtionosuuslainsäädännöllä. Lainsäädäntöön kunakin vuonna kirjatun valtionosuusprosentin kuvaaminen valtion rahoitusosuutta lakisääteisiin tehtäviin. Muilta osin tehtävän rahoitus jää kuntien vastuulle.

Tanja Matikainen korostaa, että rahoitusperiaatteen mukaan kuntien taloudellisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin,

jotka kunnille on annettu perustuslaissa ja muussa lainsäädännössä.

Samalla kun ”isovelit valtio” on las-
tannut toisella kädellä kunnille uusia velvoitteita ja tehtäviä, toisella kädellä se on leikannut kuntien valtionosuuksia. Tällä hallituskaudella kunnilla on leikattu 1,3 miljardia euroa vuoden 2015 tason mukaisesti.

Matikainen muistuttaa, että rahoitusperiaatteen katsotaan olevan osa kunnallista itsehallintoperiaatetta - ja sen tehtävänä on turvata kunnan talousautonomian. Mutta juuri viime vuosina kuntien talousautonomia on haastettu kovimman mukaan.

- Kuntien veropohjan leikkauksia kompensoidaan valtionosuuksien lisäyksinä, jolloin aiemmin kunnallisen itsehallinnon alaan kuuluneet kuntien omat verotulot siirtyvät poliittisen päätöksen alaan ja leikkausten kohteeksi.

Valtion määräysvalta kuntien budjetteihin kasvaa siis sitä mukaa, kun kuntien veropohjaa kompensoidaan valtionosuuksilla.

Tanja Matikainen arvioi väitöstutkimuksensa johtopäätösosiassa, että valtionosuusjärjestelmää ei enää näytetä pitävän valtion ja kuntien välisen taloudellisen suhteen perustana.

- Tämä aiheuttaa kunnille suuria ongelmia.

Ongelmia Matikainen sanoo olevan myös siinä, miten valtio arvioi kunnille annettavien tehtävien kustannusvaikutuksia.

- Lakiesitysten taloudelliset vaikutukset aliarvioidaan aivan systemaattisesti. Tämä tarkoittaa, että alun alkaenkin suurempi osuus uusien tehtävien kustannuksista jää kuntien kustannettavaksi. Myös eduskunnan tarkastusvaliokunta ja valtiontalouden tarkastusvirasto ovat kiinnittäneet tähän huomiota, Matikainen sanoo.

Valtio on yrittänyt kehittää viimeisen vuosikymmenen aikana tasapainoa tuovia ohjausmekanismeja kuntatalouteen. Yksi tällaisista on ollut peruspalveluohjelmamenettely. Sen puolesta muun muassa kuntien etujärjestö Kuntaliitto liiputti 2000-luvun puolivälissä lujasti.

Tanja Matikaisen tutkimus osoittaa, että edes peruspalveluohjelmamenettelyllä ei ole sitä vaikuttavuutta, joka sillä rahoitusperiaatteen toteutumisen kannalta tulisi olla.

Matikainen esittääkin väitöstutkimuksessaan perustuslain kunnallista itsehallintoa koskevan 121 §:n täydentämistä rahoitusperiaatetta koskevalla säännöksellä, joka varmuudella turvaa rahoitusperiaatteen toteutumisen. •

➔ *KAKS on tukenut väitöstyötä*

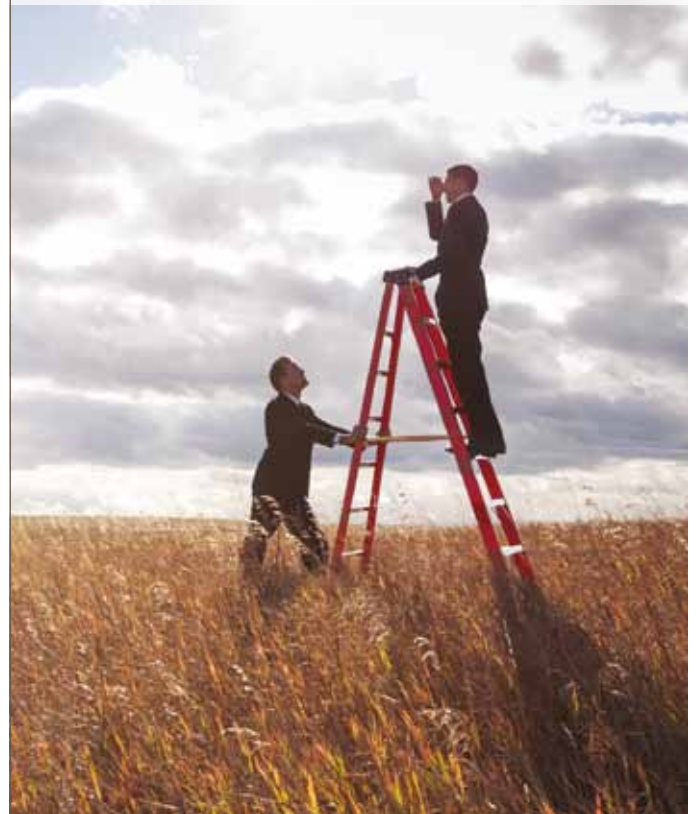
➔ *Väitöstutkimus
ladattavissa täältä.*

VÄITÖSKIRJAN ESITARKASTAJINA TOIMIVAT AKATEMIAPROFESSORI KAARLO TUORI (HELSINGIN YLIOPISTO) JA HALLINTO-OIKEUDEN PROFESSORI HEIKKI KULLA (TURUN YLIOPISTO), JOKA TOIMI VASTAVÄITÄJÄNÄ. KUSTOKSENA TOIMI HALLINTO-OIKEUDEN PROFESSORI OLLI MÄENPÄÄ. VÄITÖSTUTKIMUKSEN TUKEMISEEN ON OSALLISTUNUT KAKS.

POIKKEUKSELLISEN HYVÄÄ ASIAKASPALVELUA

Tuemme asiakkaidemme menestystä
joustavasti ja paikallisesti

► TILINTARKASTUS ► SISÄINEN TARKASTUS ► VEROPALVELUT
► YRITYS- JA RAKENNEJÄRJESTELYT ► IFRS-NEUVONTA
► TALOUSHALLINNON PALVELUT ► ICT-PALVELUT
► KONSULTOINTI ► KOULUTUS

Järjestämme perinteisen viranhaltijoille, luottamushenkilöille ja tarkastuslautakunnille suunnatun Auditorio-konferenssin 21.-23.5.2014.

Älä jää paitsi vuoden kiinnostavimmasta koulutustapahtumasta!

Lisätietoja osoitteessa: www.bdo.fi.
Ilmoittaudu mukaan: www.bdo.fi/koulutus.

Tapaus kerrassaan:

TUTKIJAT PERUSTIVAT OSUUSKUNNAN

Tutkija Pauliina Lehtonen haluaa vuorovaikutteista suunnittelua.

Mitä todennäköisimmin Suomen ensimmäinen tutkimusosuuskunta – nimeltään Tapaus – näki päivänvalon viime marraskuussa Tampereella. Osuuskunta tarjoaa osallistavia, vuorovaikutteisia ja toiminnallisia menetelmiä maankäytön suunnitteluun. Asiakkaiksi on ajateltu kuntia ja rakennusliikkeitä.

Millaista käyttöä Tapausten hyvin tuntemilla teema-, tilanne- tai kävelyhaastatteluilla, fokusryhmillä ja dialogisilla työpajoilla on kunnille?

- Olemme joustavia ja mietimme menetelmät tapauskohtaisesti, sanoo kaupunkisuunnitteluun ja osallistumiseen erikoistunut tutkija **Pauliina Lehtonen**. Hän on yksi Tapausten kahdeksasta perustajajäsenestä.

Lehtosen mukaan kunnissa pitäisi miettiä ylipäänsä, mikä osallistumisen tapa sopii parhaiten tietyn kysymyksen käsittelyyn, eikä järjestää yleisötilaisuuksia vain sen vuoksi, että niitä on aina järjestetty.

Osuuskunta Tapaus on erikoistunut menetelmiin, joissa tutkijat kokoavat asukkaiden kokemuksellista tietoa ja pyrkivät sovittamaan yhteen erilaisia näkemyksiä. Tietoa kertyy esimerkiksi kävely- ja maastokierroksilla kuntalaisten kanssa. Tutkijat voivat mennä uudelle rakennusalueelle ja kysyä ihmisiltä, mitä he toivovat sinne rakennettavaksi.

Internetiin voidaan laittaa tiekartta, johon asukkaat merkitsevät vaarallisia paikkoja. Näin

suunnittelijat saavat täsmätietoa liikenteen vaaranpaikoista.

Toiminnallisuus tarkoittaa jalkautumista paikallisten yhdistysten tai harastajaryhmien keskuuteen keräämään kokemustietoa. Asukkaita voidaan opastaa esimerkiksi valokuvaamaan ongelmia. Monia asioita on helpompi kuvata kuin pukea sanoiksi.

Onko toiminnallinen tutkija itse toimija?

- Riippuu toimeksiannosta. Itse haluan vaikuttaa siihen, että suunnittelu olisi dialogisempaa.

Tapaus katselee myös luonnonsuojelua tuorein silmin. Vastustamisen aika on ohi. On ryhdyttävä rakentamaan innostavaa tapaa vaalia luontoa.

- Metsän monipuolistamiseksi sinne voidaan jättää lahoppuita ja yksipuolisia nurmikoita voidaan muuttaa perhosniityiksi, Lehtonen havainnollistaa.

Lehtosen Post doc -jatkotutkimus on vireillä. Aiheena on sisäilmaongelmat – kuinka voitaisiin edistää kansalaisten ja hallinnon vuorovaikutusta ongelmien ratkaisemisessa. •

WWW.TUTKIMUSOSUUSKUNTA.FI

Pauliina Lehtonen haluaa luoda uusia toiminnallisia menetelmiä maankäytön suunnitteluun.

HALLITUSOHJELMAN KEHYSRIIHEN PÄÄTÖSTEN VAIKUTUS KUNNAN PERUSPALVELUJEN*) VALTIONOSUUTEEN 2014

*)mm. sosiaali- ja terveystoimi sekä esi- ja perusopetus

LÄHDE: KUNTALIITTO

St1 Teho Opti Premium on käytössä edullisin lämmitysöljy.

**Teho
OPTI
Premium**

Teho Opti Premium -lämmitysöljy on tulos pitkäjänteisestä kevyen polttoöljyn tutkimus- ja kehitystyöstä. Sen ominaisuudet ylittävät markkinoiden perinteiset lämmitysöljyt siihen lisättyjen energian hyötysuhdetta parantavien tehoaineiden ansiosta.

Teho Opti Premium

- palaa puhtaammin ja tehokkaammin
- pitää säiliön ja suodattimet puhtaampana
- alentaa huoltokustannuksia
- säästää energiaa, rahaa ja ympäristöä

Teho Opti Premium on ykkösvaihtoehto kaikkiin kevyttä polttoöljyä käytäviin lämmitysjärjestelmiin. Katso lisätietoja www.st1.fi/lammitysoljy

BCR2

lopuksi väitän

Kuntaveron on rikkinäinen hissi

” Väitän, että kuntaveron tarvitsee palautusjousen. Tänä vuonna noin puolet kunnista korottaa veroa. Ja sitä mikä on ylös saatu, ei enää alas lasketa.

Valtion verot joustavat molempiin suuntiin ja niitä käytetään talouspoliittisena instrumenttina. Kuntaveron sen sijaan on vikaantunut hissi, joka kulkee vain ylöspäin.

Kamreerit ovat onnistuneet mielen muokkauksessa hyvin: Ajatus kuntaveron laskusta kuulostaa vitsiltä. Minua tosin ei naurata.

Miksi kunnan menojen kasvu on niin vääjäämätöntä ja vauhdikasta? Miksi kunnan tehtävien ja kuntaveron pitää turvota loputtomiin?

Verohelpotukset ovat usein väliaikaisia, kiristykset tehdään pysymään. Korotamme kuntaveron kun tilanne on vaikea, ja hyvän ajan tullen keksimme oitis sata syytä miksi korotus pysyy. Painetta alentamiseen ei ole ja on kivaa ”kehittää kunnan toimintaa”.

Kuntaverosta päätetään joka vuosi. Mutta entä jos jokainen korotus joutuisi koevuodelle ja poistuisi automaattisesti, jos sitä ei uudelleen vahvisteta?

On kuntia, joissa veronkorotus on sitenkin tarpeen, mutta koevuosi takaisi että edes mietimme tietoisesti muitakin vaihtoehtoja. Kuntaveron syö pöydässäsä yhtä hyvällä ruokahalulla kuin muutkin verot. Talouspolitiikan kokonaisuudessa se ei saa olla koskematon.

Matti Apunen

johtaja

Elinkeinoelämän valtuuskunta

► Intä vastaan
tai peesaa
www.kaks.fi

